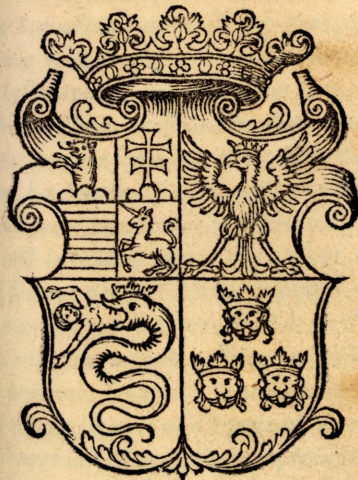

SENTENTIAE

EX OMNIBVS OPERIBVS
DIVI AVGVSTINI
DECERPTAE.

ANNO. M. D. XXXIX.

EX OMNIBUS OPERIBUS
DNI AUGUSTINI
DECEPTAE

AD SERENISSIMAM PRINCIPEM
ET DO. DOMINAM ISABELLAM

Dei gratia Regnam Vngariae, Dalmatiae, Cro-
atiae, et cæ. Io. Honteri C. in Sententias
diui Augustini Præfatio.

Cum forte inadiissem in opera diui Augustini
Serenissima Regina, librosq; quos posteritati
plurimos reliquit, obiter euoluerem, sententias ali-
quot instar aphorismorum ex omnibus illius, et qui il-
li tribuitur libris, per studiosum aliquem decriptas
offendi: quas cum semel atq; iterum diligentius inspe-
xisssem, haud mediocrè animo æpi uoluptatem: par-
tim quod eos, qui maiorum rerum auris occupati, non
satis otii lectionibus suppeditare possunt, non par-
ua difficultate per unius hominis industriam exonera-
tos aduertebam: partim uero quod de plerisque Chri-
stiane religionis negotiis constantem nobilissimi scrip-
toris demirarer sententiam. Quoniã autem id genus
studij maxime deæt exælsa ingenia, et in eo S. M. T.
perlibenter uersari cognoui, operæ precium facturum mi-
hi uidebar, si tam nobile enchiridion auspicijs eiusdẽ
S. M. T. in cõmunem usum euulgarem: nam & eo
nomine studiosis pergratum, & ob authoris sinæri-
tatem non infrugiferum sperabam futurum. Et quan-
quã ueritatis cultoribus euangeliorum testimonia abum-

de sufficiant, ne tamen quisquā à Christo nobis reli-
ctam ordinationem nouitatis nomine per impruden-
tiam condemnet, proferendus erat scriptor & anti-
quitate & sanctitate uenerandus: cuius probatissimo
testimonio complures intellecturos confidebam, quā
iniquē nōnulli per receptas aliabi consuetudines sub-
uertere laborent auctoritatem uerborum Dei, dum
bonis (ut uocant) intentionibus exigunt ea, quae De-
us nunquam praecepit: & prae-textu scandalī confecta-
rumq; seditionū, aliter Deum colendum docent, quā
ipse colli uoluit. Quā quidem in re, uix satis mirari
possum inconstantes spiritus istorum, qui maiestate di-
uinae uoluntatis prae-ter modum extenuata, nō modō
negant ad salutem necessariū, uerumetiam prohibe-
bent tanquam superfluum, & quasi ad lusum nobis
traditum praeceptum Dei, interim tamen rigidissime
seruandas contendunt adinventiones hominum, quae
per ignorantiam melioris obedientiae in usum reuen-
tes, neq; faciendam Deo cōmendant, neq; negligenter
condemnant. Omnino enim Deus nō uult alieno ar-
bitratu coli, aut quibuscumq; exceptionibus manda-
tum uoluntatis suae praetermitti. Nec ideo Christus
descendit in mundum, & annuntiāuit nobis omnia
quaecumq; audiuit à patre, ut post ipsum alius sa-
pientior diuersam uiuendi firmam hominibus praes-
criberet: Sānus enim quod mandatum Dei est uult

aeterna. Frustra autem Deum colunt docentes doctri-
nas mandata hominum: Nec omnis qui dixerit, do-
mine domine, intrabit in regnū celorum, sed qui
fecerit uoluntatem patris qui in caelis est. Qui uero
tantum labijs appropinquant Deo, & orant ut fi-
at uoluntas eius, corde autem tergiversantes illam
odio habent & impediunt, tales merito Christus nō
agnoscat. Nec liberabit quenquā ex carnali affectu
per insatiā concepta intentio: bonam enim intentionē
habet, qui quod faciendū est, recte intelligit & facit.
Bonum autem intendere, & malum facere, pertinax
anī malicia est, quae ueniā non merebitur apud ius-
tum iudicem, sed duplicabitur peccatū in quo & im-
pietas & simulatio inest. Nam qd' sibi blandiuntur
in sententijs quibusdā ex prudentia carnis contra uer-
bum Dei excogitatis, turpissime semetipsos deapiūt:
non enim refert, quid sibi quisq; pro consolatiōe fin-
gat & imaginetur: fallax enim est spes ex propria
imaginatione concepta, et ad nostras opiniones nihil
unquam sequetur. Aeterna autem & incommutabilis
est uolūtas Dei, nec consilio alternante uariatur, eā
q; nobis in utroq; testamēto clarissime proposita est,
ut sciamus & certi simus quid credendū faciendū ue-
sit, nec per innumeras doctrinas diuersis opinionī-
bus dubij arcumferamur: fides enim Christiana non
consistit in opinionibus, sed in cognitione ueritatis,

quæ est uerbū Dei. Cæterum qui illo neglecto spon-
taneā ignorantiam prætendunt suæ contumaciæ, aut
obstinatos auctatores expectandos putant, minime
excusabuntur: Nam quisquis scire tenetur, etiam si ig-
norauerit, & plagis digna fecerit, iuste uapulabit,
quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere nolue-
rūt, sine dubitatione peccatum est: in eis autem qui
non potuerunt, pœna peccati. Ergo in ipsis non est
excusatio, sed iusta damnatio. Nec cæcitas ducentis
liberabit à perditione cæcū comitem: & auctor si
auctatorem expectauerit, neuter perueniet ad pal-
mam. Verum eiusmodi corruptæ persuasiones maxi-
me proueniunt ex fermento eorum, qui parū idonei
uix aliā ob causam rebus sacris præficiuntur, quā ut
satisficiāt consuetudinibus: Atq; hi uerbis quidem fin-
gunt se cupere salutem omnium, factis autem prodit
insignem maleuolentiam suam, dum sub nomine san-
dali & seditionū callide prohibent mandatū Dei, ac
scandaloso contagio sic inficiunt animos simplicium, ut
existiment se nihil prorsus ad salutem opus habere
iis, quibus maxime indigent. Quanquam & si quis
obseruationē præceptorū Dei ruditatem alicuius offen-
dat, iure culpari non possit. Execrabilis enim est di-
lectio proximi, per quā Deus contemnitur, & man-
data eius negliguntur. Vtilius autem scandalum nasci
permittitur, quā ueritas relinquatur. Sed & si quod

sandalū ex ueritate nascitur, ædit in perniciem eorū,
qui illud inde accipiunt, ubi nullum datur. Quoniā
pax multa diligentibus legem dei, et non est illis san-
dalum: ofores autem præceptorū Dei, & ipsi sunt
sandalū, & ipsis omnia scandalosa. Enimvero qui
uirulentis conuicijs odium conantur ueritati, & in-
stitutionem Christi seditionis nomine calumniatur, ex
solis benedictionibus et maledictionibus Mosi facile
redargui possunt. Nam quicquid incommodorū rebus
pub. unquā accidit, nouitas ab hominibus contra deū
inuentarum religionum in causa fuit. Non enim He-
lias impios altus auersando peccauerat, sed insania
Baalitarum effecit, ut non plueret dominus super sa-
ciem terræ, donec plenissime uindictā esset in sacrile-
gos prophanatores testamenti Dei. Nec subuersio ue-
nit super Iudæā et Ierusalem propter prædicatorum à
Christo regnū cœlorum, sed qd̄ tum cū prædicator
quæ pax erat, seducti ab impijs pontificibus & pha-
riseis noluerunt agnoscere tempus uisitationis suæ:
atq; ita Rhomani, quos superstitiose timebant, sum-
ditus extirpauerunt ridiculos istos pacis amatores.
Quapropter utcumq; manus Dei uersauerit sortem
nostrā, ex obseruatione eorū quæ Deus præcepit, ni-
hil aduersi timendū: quoniā cum placuerint domino
uic hominis, etiā inimicos eius conuertet ad pacem cū
eo: sin autem displicuerint, etiā amicos eius conuertit

cōtra eum ad inimiātas. Videndū itaq; ne credamus
cūlibet spīritui, sed probemus utrū ex deo sim: fiale
enim in angelū lucis sese transformat satanas, et spe
ciem pietatis interdū prae se fert abominanda blasphem
ia. Nec frustra toties prae dictus est plenus doli et fi
gmentorū antichristus. Quin et bestiam esse tradit li
ber Apocalypseos, quā admirati sunt et adorauerūt
omnes habitantes in terra, quorum nomina non sunt
scripta in libro uitae. Difficile tamen inter tot ziz
ania bonū semen dinoscere, nisi ad praescriptū uerbi
Dei omnia probemus, huic soli constanter adheres
mus: siquidē et deus ipse praecipit, nihil ad uerbum
suū addendum, nihil auferendū ex eo: non declinan
dū ab illo ad dextram, neq; declinandū ad sinistram.
Hinc et psalmographus maledictos uocat, qui decli
nant à mandatis Dei: Et apostolus anathemate de
uouet eos, qui diuersam ab euangelio suo doctrinā
hominibus annūciant. Et speramus adhuc qd' omnē
hypocrisin suo tempore dominus proferet in lucem,
Et cuiuslibet opus quale sit, ipse declarabit. Cauē
dū interim, uigilandū ac praecandū, ut liceat effuge
re uersutias, quas nunq̄ dormiens per suos ministros
callide machinatur satanas, ne sumū fugientes inada
mus in flammam. Satis praedictum est omnibus: in
telligant, quibus datum est.

SENTENTIAE

EX OMNIBVS DIUI AV
GVSTINI LIBRIS
DECERPTAE.

Innocentia. 1.

Innocentia est uera, quae nec sibi nec alteri nocet.
Quoniam qui diligit iniquitatem, odit animā suam,
Et nemo non prius in se quā in alterum peccat.

Dilectio. 2.

Sic diligendi sunt homines, ut eorum non diliganter
errores, quia aliud est amare quod facti sunt, aliud
odisse quod faciunt.

Aeternitas. 3.

Vera aeternitas Et uera immutabilitas non est nisi in
deitate trinitatis, cui quod est esse, perpetuum est:
quia natura initio carens, incremento non indigens,
sicut nullum finem, ita nullam recipit mutabilitatem.
Creaturae autem illae quibus deus aeternitatem dedit
uel daturus est, non penitus omnis finis alienae sunt,
quia non sunt extra commutationem, dum finis illis
est Et temporalis institutio, Et localis mutatio, Et
ipsa in augmentum sui mutatio facta.

Patientia. 4.

Patientia dei magna est, quae parat contemptus,

parat etiam negatus, & magis uult uitam peccatoris quam mortem. Eruditio est poenitudinis, & oblatio correctionis: nec ulla Christi opera à misericordia uacant, quoniam homini & indulgentia consulit, & flagello.

Ultio Dei. 5.

Diuina bonitas ideo maxime irascitur in hoc seculo, ne irascatur in futuro: & misericorditer temporalem adhibet seueritatem, ne aeternā iuste inferat ultionē.

Confessio laudis. 6.

Vera confessio est benedictantis, cum idem sonus est et oris & cordis. Bene autem loqui & male uiuere, nihil aliud est, quam se sua uoce damnare.

Charitas. 7.

Dilectio dei et proximi propria & specialis uirtus est piorum atq; sanctorum, cum ceteræ uirtutes & bonis & malis possint esse communes.

Doctrina apostolica. 8.

Doctrina apostolica tam salubris atq; uitalis est, ut pro apacitate utentium neminem sui relinquat exortem: quia siue paruuli, siue magni, siue infirmi, siue fortes habent in ea unde alantur, unde satientur.

De querendo Deo. 9.

Deum querens gaudium querit. Sic ergo querat, ut non in se, sed in domino gaudeat: accedendo enim ad deum, illuminatur ignorantia, et corroboratur in

firmitas, data sibi et intelligentia qua uideat, & charitate qua ferueat.

Fastidium spiritale. 10.

Sicut corpori noxium est escam corporeā non posse perapere, ita animæ periculosum est spirituales delicias fastidire.

Non esse. 11.

Nonnunquam multi sunt, qui ad non esse tendunt. Quid enim tam est obnoxium pauertati, quam quod est debitum perditionis?

Clementia. 12.

Non concupiscat deus poenam reorum, tanquam saturari desiderans ultione: sed quod iustum est, cum tranquillitate decernit, & recta uoluntate disponit, ut etiam mali non sint inordinati.

Intellectus. 13.

Bonum intellectum habet, qui quod faciendum est, recte intelligit & facit. Alioquin talis est sine opere intelligentia, qualis sine timore sapientia, cum scriptū sit: Initium sapientia timor domini.

Requies. 14.

Habet & in hac uita requiem suam anima, quæ de morte infidelitatis exempta est, & non ab operibus iustitiæ, sed ab iniquitatis se abstinet actione, ut uiuens deo & mortua mundo in humilitatis & mansuetudinis placata tranquillitate requiescat.

Quisquis bene cogitat quæ uoueat deo, & quæ uouendo persoluat, seipsum uoueat & reddat: hoc exigitur, hoc debetur. Imago cæsaris reddatur cæsari, imago dei reddatur deo. Sed sicut uidendum est quid offeras, et cui offeras, ita etiam considerandum est, ubi offeras: quia ueri sacrificij extra Catholicam ecclesiam locus non est.

Due sunt retributiones iustitiæ, am aut bona pro bonis, aut mala pro malis redduntur. Tertia est retributio gratiæ, cū per regenerationē remittuntur mala, et retribuitur bona: atq; ita manifestantur, quia uniuersæ uia domini misericordia & ueritas. Illam autem retributionem impiorum, qua pro bonis mala restituuntur, deus nescit, qui non retribueret bona pro malis, nisi esset cui retribueret bona pro bonis.

Omnis qui ad supernam pertinet ciuitatem, peregrinus est mundi, & dum temporali utitur uita, in patria uiuit aliena, ubi inter multa illecebrosa, et multa fallacia deum nosse & amare paucorum est, quibus fit præceptum domini luadum illuminans oculos, ut nec in dei, nec in proximi charitate fallantur.

Nemo est cuius animam corruptibile corpus & inha-

bitatio terrena non aggrauet, sed nitendum est, ut carnis cupiditates spiritus uigore superentur: & interior homo, qui semper sibi sentit resisti, semper de diuino auxilio expectet adiuuari.

Angusta est uia quæ ducit ad uitam, & tamen per ipsam nisi dilatato corde non curritur: quia iter uirtutum quo gradiuntur pauperes Christi, amplum est fidelium spei, et si arctum sit infidelium uanitati.

Hoc affectu et desiderio colendus est deus, ut sui cultus ipse sit merces. Nam qui deū ideo colit, ut aliud magis quam ipsum promereatur, non deum colit, sed illud quod assequi conaspicit.

De occultis cordis alieni temere iudicare, peccatū est: & eum cuius non uidentur nisi bona opera, iniquum est ex suspitione reprehendere, cum eorum quæ homini sunt incognita, solus deus iudex sit: quia iustus est & inspector uerus.

Diuini est muneris, cum & recta cogitamus, & pedes nostros à falsitate atq; iniustitia continemus, quoties enim bona agimus, deus in nobis atq; nobiscum ut operemur, operatur.

Iusto iudicio dei datur plerumque peccatoribus potestas
qua sanctos ipsius persequatur, ut qui spiritu dei in-
uitur et agitur fiant per laborum exercitia clariores.

Scientia. 24.

Non est uera scientia boni, nisi ad hoc comprehenda-
tur, ut agatur. Inutiliter autem meditatur legem dei,
qui laborat ut memoria teneat, quod actione non
implet.

Legis amor. 25.

Qui legem dei diligit, probat se in hominibus ini-
quis id quod contra legem est odisse, non homines.

Legis scrutatio. 26.

Mandata dei nisi quieta mens scrutari non potest,
ut ergo religiosum exerceatur studiū, abigenda sunt
iurgia malignorum.

Profectus. 27.

Nemo tam eruditus, nemo tam doctus est, qui super
na illustratione non egeat. Non enim ulla ita diui-
norum bonorum augmenta sufficiunt, ut non sem-
per supersit quod mens rationalis et intelligendum
desideret, et gerendum.

Misericordia et Veritas. 28.

Si omnes homines simul consideremus, quorum alij
misericordia salui fiunt, alij ueritate damnantur,
uniuersae uiae domini, id est, misericordia et ueritas
suo sine distinctae sunt. Si autem solos sanctos intuea-

mur, non discernuntur haec uiae domini. Indiu-
idua enim ibi est et a misericordia ueritas, et a ueritate
misericordia: quia beatitudo sanctorum et de mune-
re gratiae est, et retributione iustitiae.

Pax. 29.

Christianae perfectionis est, pacificum esse etiam cum
paeis inimias, spe correctionis, non consensu malig-
nitatis, ut si nec exemplum, nec cohortationum discre-
tionem sequantur, causas tamen non habeant quibus
odisse nos debeant.

Tentatio. 30.

Custodit nos dominus ab omni malo, non ut nihil
patiamur aduersi, sed ut ipsis aduersitatibus anima
non laedatur. Cum enim tentatio adest, fit quidam
in id quod nos impugnat, introitus. Et sicut bono
fine, id est sine uulnere animae tentatio consumma-
tur, ita ad eternam requiem de profundo tempora-
lis laboris exitur.

Gratia. 31.

Ad coelestis Hierusalem non ascendunt consortium,
nisi qui toto corde profitentur, non proprii operis,
sed diuini esse muneris quod ascendunt.

Pij contempti. 32.

Omnes qui in Christo pie uolunt uiuere, necesse est
ut ab impijs et dissimilibus patiantur opprobria,
et despicantur tanquam stulti et insani, qui pra-

sentia bona perdunt, & inuisibilia sibi profutura promittunt. Sed hæc despectio & irrisio in impios retorquetur, cum & abundantia eorum in egestatem, et superbia transierit in confusionem.

Patientia. 33.

Tota fidelium salus, tota patientiæ fortitudo ad eum qui in sanctis suis mirabilis est, referenda est: quia nisi in illis dominus esset, furori impiorum fragilitas succumberet humana.

Præpositi ferendi. 34.

Ita à plebibus principes, & à seruis domini ferendi sunt, ut sub exeratione tolerantiae sustineantur temporalia, et sperentur æterna. Auget enim merita uirtutis, qui propositum non uiolat religionis.

Lex Dei. 35.

Recti corde de præceptis dei & constitutionibus non queruntur, quia iustum est omnia æquanimiter accipere, quæ iudicaturus uoluerit tolerari.

Domus Dei. 36.

Omnis sancti ædificij status, sicut deo operante proficiat, ita deo custodiente consistit: Quoniam tunc utilis præpositorum custodia est, cum spiritus dei populo suo præfideat, et non solum greges, sed etiam ipsos dignatur custodire pastores.

Æterna gaudia. 37.

Æternæ ciuitatis æterna sunt gaudia, et stantium die
rum

rum perpetuitas infinita nec uariabitur, nec labetur: quia incommutabili pace potentur, quorum erit omnium bonum, etiam quæ sunt singulorum.

Lex charitatis. 38.

Lex christi perfectio est charitatis, quæ deus proximusque diligitur, & per quam datur conditori legis: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Bene autem expectat promissionem dei, qui mandata eius exequitur, nec frustra sperat parandum peccatis suis, qui ignoscit alienis.

Iussa Dei. 39.

Nihil deus iubet quod sibi profit, sed illi cui iubet. Ideo uerus est dominus, qui seruo non indiget, & quo seruus indiget.

Præsentia Dei. 40.

Id quod in tempore nouum est, non est nouum apud deum qui condidit tempora, & sine tempore habet omnia, quæ suis quibusque temporibus pro eorum uarietate distribuit.

Providentia. 41.

Mutabilium omnium dispositionem immutabilis ratio continet, ubi sine tempore simul sunt, quæ in temporibus non simul fiunt, quia tempora non simul currunt.

Impunitas. 42.

Nihil infelicius est felicitate peccantium, quæ poenalis

nutritur impunitas, & mala uoluntas uelut hostis interior roboratur.

Legis litera. 43.

Legis litera quæ docet non esse peccandum, si spiritus uiuificans desit, occidit. Scire enim peccatum potius facit, quam cauere, & ideo magis augeri quam minui: quia mala concupiscentiæ etiam præuersione legis accedit.

Lex & Gratia. 44.

Lex data est ut gratia quaereretur, gratia data est ut lex impleteretur. Neque enim suo uitio non implebatur, sed uitio prudentiæ carnis, quod uitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.

Promissa Dei. 45.

Hoc promittit deus quod ipse facit, non ipse promittit, & alius facit, quod iam non est promittere, sed prædicare. Ideo non ex operibus, sed ex ueritate uocante, ne ipsorum sit, non dei: & merces non imputetur secundum gratiam, sed secundum debitum, atque ita gratia iam non sit gratia.

Culpæ ueniales. 46.

Sicut non impediunt ab æterna uita in istum quædam peccata uenialia, sine quibus hæc uita non duatur: sic ad salutem eternam nihil profunt aliqua bona opera impio, sine quibus difficillime uita cuiuslibet personæ hominis inuenitur.

Punitio diuina. 47.

Cum uoluntas mala potestatem accipit efficiendi quod cupit, ex iudicio eius uenit, apud quem non est iniquitas: punit enim etiam isto modo, nec ideo iniuste, quia occulte. Ceterum iniquus puniri se ignorat, nisi iam manifesto supplicio senserit uolens, quatenus mali sit, quod perpetravit uolens.

Superbia. 48.

Omnia uitia in malefactoris tantum ualent, sola superbia etiam in recte factis cauenda est.

Prospera, Aduersa. 49.

Interest plurimum, qualis sit usus, uel earum rerum quæ prosperæ, uel earum quæ aduersæ dicuntur. Nam bonus nec bonis temporalibus extollitur, nec malis frangitur: malus autem ideo huiusmodi infelicitate premitur, quia felicitate corrumpitur.

Mors piorum. 50.

Mala mors putanda non est, quam bona uita præcæsserit: non enim facit malam mortem, nisi quod secutur mortem. Non enim curandum est multum ne cæsario morituris quid accadat ut moriantur, sed moriendo quo ire cogantur.

Vera castitas. 51.

Ita non amittitur corporis sanctitas manente animi sanctitate etiam oppresso corpore, sicut amittitur corporis sanctitas uiolata animi puritate etiam corpore intacto.

Mortem non conspiciendam; 52.

Maiores animus merito dicendus est, qui uitam eternam nosam magis eligit ferre quam fugere, & humani iudicium, maxime quod est uulgare, quod plerumque caligine erroris inuoluitur, prae conscientiae lucis ac puritate contemnere.

Vera libertas. 53.

Iustis quicquid malorum aliquis dominus irrogat, non poena est criminis, sed examinae uirtutis. Nam etiam bonus si seruiat, liber est, malus autem & si regnet, seruus est: nec unius hominis, sed quod grauius est, tot dominorum quot uitiorum.

Vota. 54.

Nemo quicquam domino recte uoueret, nisi ab ipso acciperet quod uoueret.

Essentia deitatis. 55.

Omnis substantia, quae deus non est, creatura est, et quae creatura non est, deus est. Nulla ergo differentia est in deitate trinitatis, quoniam quod deo minus est, deus non est.

Gratia. 56.

Tales nos amat deus, quales futuri sumus ipsius dono, non quales nostro merito.

Aeternitas. 57.

Ordo temporum in aeterna dei sapientia sine tempore est, nec aliqua sunt apud eum noua, qui fecit quae

futura sunt.

Prima causa. 58.

Voluntas dei est prima et summa causa omnium corporalium spiritualiumque motionum: Nihil enim fit uisibiliter & sensibiliter, quod non de inuisibili et intelligibili summi imperatoris aula, aut iubeatur, aut permittatur, secundum ineffabilem iustitiam praemiorum, atque poenarum, gratiarum & retributionum, in ista totius creaturae amplissima quadam uniuersaque republica.

Lapsus hominis. 59.

Diabolus superbus hominem superbientem perduxit ad mortem: Christus humilis hominem obedientem reduxit ad uitam: quia sicut ille elatus cecidit et deiecit consentientem, sic iste humiliatus surrexit, & erexit credentem.

Incrementa. 60.

In rebus spiritualibus cum minor maiori adheret, sicut creatori creatura, illa fit maior quam erat, non ille, & hoc est maius esse, quod est melius esse: quae adherens creatura creatori, non mole auctior, sed uirtute fit maior.

Deus incognibilis. 61.

Excedit supereminencia deitatis non solum usitati eloquii nostri, sed etiam intelligentiae facultate. Verius enim cogitatur deus quam dicitur, & uerius est quam

cogitatur. Non parua autem noticiæ pars est, si an-
tequam scire possimus quid sit deus, possumus scire
quid non sit.

Beatitudo. 62.

Omnes beati habent quod uolunt, quamuis non om-
nes qui habent quod uolunt, continue beati sunt,
Continuò autem sunt miseri, qui uel non habent qd
uolunt, uel id habent quod non recte uolunt. Pro-
pior est ergo beatitudini uoluntas recta, etiam non
adepto quod cupit, quàm praua, etiam si quod cupit
obtinuit.

Esse cum Deo. 63.

Magna miseria est hominis cū illo non esse, sine quo
non potest esse: in quo est enim sine dubio, sine illo
non est: & tamen si eius non meminit, eumq; non
intelligit, neq; diligit, cum eo non est.

Incarnatio. 64.

Diuinitas uerbi æqualis patri, facta est partiæps
mortalitatis nostræ, non de suo, sed de nostro, ut et
nos efficiæremur partiæpes deitatis eius, non de no-
stro, sed de ipsius.

Odium perfectum. 65.

Perfectum odium est quod nec iusticiæ nec scientiæ æ-
ret, id est ut nec propter uitia homines oderis, ut
nec propter uitia homines diligas. Recte ergo in ma-
lis odimus maliciã, & diligimus creaturam, ut nec

propter uitium creatura damnetur, nec propter na-
turam uitium diligatur.

Mendaciæ. 66.

Difficilia et laboriosa sunt figmenta mendacij, qui
autem uerū uult dicere nō laborat: quietiores enim
sunt boni quàm mali, & absolutiora sunt uerba
ueracium, quàm commenta fallacium.

Arcana scripturæ. 67.

Bonæ sunt in scripturis sanctis mysteriorum pro-
funditates, quæ ob hoc teguntur ne uilesant, ob hoc
queruntur ut exercant, ob hoc autem aperiuntur,
ut pasant.

Sudor Christi. 68.

Orans cū sudore sanguineo dominus Iesus Christus,
significabat de toto corpore, quod est ecclesia, etia
naturas martyrum passionem.

Sacramentum. 69.

Sacramentum pietatis in iudiciū sibi sumit indig-
nus: Bene enim esse non potest, male accipiēti quod
bonum est.

Laus Dei. 70.

Qui laudat Deum in miraculis beneficiorum, laudet
& in terroribus ultionum. Nā & blanditur et mina-
tur. Si non blandiretur, nulla esset exhortatio, si non
minaretur, nulla esset correctio.

Mature resipiscendum. 71.

Remedia conuersionis ad deum, nullis cunctationibus sunt differenda, ne tempus correctionis pereat tarditate. Qui enim poenitenti promisit indulgentiā, dissimulanti diem crastinum non spondit.

Resipiscentia. 72.

Rectus est & bene inuocat deum, qui in omnibus malis quæ patitur, se accusat non deum, & in bonis quæ facit, non se laudat sed deum. Sicut enim repellit deus peccata sua defendentē, sic recipit confitentem.

Creatura. 73.

Mirabilis est fabrica mūdi, sed mirabilior fabricator. Et male occupatur creatis, qui à creatore discedit: cui si inhæserit, inferiora calcabit, ne quod dilexerit contra naturam, conuertatur in poenam.

Ordo. 74.

Anima rationalis superioribus inferiora præpñes, non potest regere quod regebat, quia regi noluit à quo regebatur.

Pœna peccati. 75.

Corpus carnis nostræ ornamentum nobis fuit: peccauimus & compedes inde accepimus, ut uinculis mortalitatis omnis humanarum actionum cursus præpediretur.

Psalmi cum opere. 76.

Recte in dei laudem psallit, cuius opera cum uoce concordant. Nam finito carmine, uox tacet. In bonis autem acti-

tem actibus uita permanens nūquam retinet eius gloriam, quem in se gaudet operari.

Timor Dei. 77.

Omnia quæ timētur, rationabiliter declinantur: Deus sic timendus est, ut ab ipso ad ipsum confugiatur.

Securitas. 78.

Sicut præpostera securitas in periculum impellit, ita inordinata solitudo securitatem parit.

Virginitas. 79.

Virginitas carnis, corpus intactum: uirginitas animæ fides incorrupta.

Auaritia. 80.

Multa nos in facultatibus nostris superflua habere probabimur, si neccessaria sola retineamus. Nam uana quærentibus nihil suffiat, & alienorum quodammodo retentor est, qui profutura pauperibus inutiliter habet.

Vox mentis. 81.

Quomodo aures nostræ ad uoces nostras, sic aures dei ad cogitationes nostras. Non autem potest fieri, ut in mala opera exeant cogitationes bonæ: quoniam hoc actione promittitur, quod corde concipitur.

De cantico nouo. 82.

Sicut ueteris hominis uetus cantica ad temporalia, sic noui hominis nouum canticum pertinet ad eterna: & ita unusquisque cantat, ut uiuit. Nouum autem

cantiam carmen est fidei, quæ per dilectionem operatur.

De uera humilitate. 83.

Vera fidelium humilitas est, in nullo superbire, in nullo murmurare, nec ingratum esse, nec querulum: sed omnibus dei iudicijs gratias deo agere, deumque laudare, cuius omnia opera, aut iusta sunt, aut benigna.

Desperatio. 84.

Nimis miser est, qui non sperat in deo, et de se sibi secunda promittit, cum ex eo ipso quod non querat dei auxilium, ab omni spe ueræ salutis exaderit.

De diuitijs. 85.

In magna egestate sunt, qui de iniquitate diuites, iustitiæ opes et sapientiæ non habent: qui autem domino seruiunt, ea bona acquirunt, quæ perire non possunt.

Beneficentia. 86.

Non sufficiat abstinere à malo, nisi fiat quod bonum est: et parum est nemini nocere, nisi studeas multis prodesse.

Impunitas. 87.

Peccator qui peccat, non ideo à domino non uidetur, quia male agentis poena differtur: grauius autem in eum deservitur, cui etiam ipsa correctio denegatur.

Humilitas. 88.

Non acceditur ad altitudinem dei, nisi per humilitatem,

cui propinquat subditus, longe ab eo recedit elatus.

De sepultura. 89.

Sicut peccatoribus diuitibus nihil profunt exequiæ sumptuosæ, ita nihil nocent aut uiles, aut nullæ sanctorum pauperum sepulture.

De gaudio recto. 90.

Non potest quisquam fraudari delectationibus suis; cui Christus est gaudium: æterna enim exultatio est, qui bono letatur æterno.

Quid hominem Deo iungat. 91.

Deo qui ubique est, non locis sed actionibus, aut longinqui, aut proximi sumus: quia sicut nos separat dissimilitudo, ita nos illi coniungit imitatio.

De bono prælio. 92.

Humane aegritudinis est, in carne mortali delectationem habere peccandi: sed discipulus amatorque uirtutum, non pacem huic concupiscentiæ tribuere, sed bellum debet indicare.

De spe fidelium. 93.

Non te terreat Christiane, quod credita differuntur; licet in abscondito sit promissio, in spe tamen perseueret oratio: Exercent operibus, crescunt uirtutibus: dum fidei constantia probatur, gloria retributionis augetur.

Malitia breuis. 94.

Omne tempus malorum pusillum est: quid enim tam exiguum, quam quod in hoc tendit, ut non sit?

Charitas inexhausta. 95.

Crescat semper facultatis charitas, dum usu maior,
& largitate sit ditior.

Defectus malorum. 96.

Malorum impietatem perire necesse est, aut proprio iudicio, aut sententia dei: Nulla enim iniquitas permanet, cui finem aut correctio, aut dānatio faciat.

Pij non deseruntur. 97.

Adhærens deo & semper eius faciens uoluntatem, nunquam à suo habitatore deseritur: & si quedam dura atq; aduersa patiatur, non relinquitur, sed probatur.

Iustitiā. 98.

Tota iustitiæ ratio est, ut declinentur mala, & fiant bona, cuius obseruantia inter quaslibet aduersitates forma seruanda est: quia hoc solum nunquam amittitur, quod operi pietatis impenditur.

Mali tolerandi. 99.

Tolerentur præsentia mala, donec ueniat beatitudo promissa: Sustineantur à fidelibus infideles, et inter horum frumenta zizaniorum auulsio differatur: Quantumlibet seuiant impij, melior est etiā in hoc tempore causa iustorum, qui quanto acrius impetuntur, tanto gloriosius coronantur.

Precatio. 100.

Clamor ad deum est intentio cordis & flagrantia

dilectionis, quia semper petitur quod semper optatur. Hoc autem deo absconditum non est, quoniam ad ipsum redit, quod ab ipso processit.

Satisfactio. 101.

Bona est peccati confessio, si & curatio consequatur: Nam quid prodest detergere plagam, & non adhibere medicinam?

Perfectio. 102.

In hac uita, quæ tota tentatio est, etiam in sublimissimis sanctis non apprehenditur illa perfectio, cui non supersit ascensio.

Vetus homo. 103.

Cum præsentis uitæ cursus agitur, etiā si ualde proficiat cuius exeratio homo corrumpitur exterior, & interior renouatur, necesse est tamen ut dum conditio ni subiact mortis, labores toleret uetustatis.

Via iustitiæ. 104.

Imago quidem dei est homo, et qui per iustitiæ ambulat uias, ad similitudinē sui tendit autoris: et tñ dum in hac uita degit, conturbatiōes uanitatis incurrit.

Eruditio diuina. 105.

Prima diuini muneris gratia est, ut erudiat nos ad nostræ humilitatis confessionem, & agnoscere faciat, quod si quid boni facimus, per illum posimus, sine quo nihil possumus.

Fides. 106.

Omnis infidelium uita peccatum est, & nihil est bonum sine summo bono: Vbi enim deest agnitio eterne & incommutabilis ueritatis, falsa uirtus est, etiā in optimis moribus.

De fundamento spiritali. 107.

Sicut enim fundamentū corporeæ fabricæ in imo est, ita fundamentum fabricæ spiritalis in summo est. Terrena ædificatio à terra incipit, coelestis constructio à superno crescit exordio.

Oblitio Dei. 108.

Tunc dicitur deus meminisse, quando facit: tunc obliuiscitur, quando non facit. Nam neque oblitio cadit in deū, quia nullo modo mutatur: neque recordatio, quia nihil obliuiscitur.

Miracula. 109.

Hi uident mirabilia dei, quibus profunt: Nam quod non intelligitur, uel unde non proficitur, non uidetur.

Misericordia & Veritas. 110.

Non auferat ueritas misericordiam, nec misericordia impediatur ueritatem. Si enim pro misericordia uindictis contra ueritatem, aut quasi rigida ueritate oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in uia domini, in qua misericordia & ueritas obuiauerunt sibi.

Imitatio Christi. 111.

Tentatio Christi eruditio Christiani est: Imitatores enim magistri debent esse discipuli: non in faciendis

miraculis, quæ nemo exigit, sed in custodienda humilitate, atque patientia, ad quæ nos dominus inuitauit suo exemplo.

Auaritia. 112.

Quomodo radix omnium malorum cupiditas est, sic radix omnium bonorum est charitas.

De gaudio Christiani. 113.

Christiano recte gaudendi causa non præsens seculi est, sed futurum. Et ita est utendum temporalibus, ne obliuiscatur eternis: ut in uia qua peregrini ambulant, hoc placeat, quod ducat ad patriam.

De sabbato. 114.

Male celebrat sabbatum, qui ab operibus bonis uacat. Otium autem ab iniquitate debet esse perpetuum: quia bona conscientia non inquietum, sed tranquillum facit animum.

Hilaritas in bono. 115.

Cum bonum operaris, hilaris operare: nam si quid boni tristis feceris, fit de te magis quam facis.

Malorum conuictus. 116.

Si in mores malorum non transeant boni, etiā inter cohabitantes magna diuisio est. Non ergo homines qui meliorum exemplo corrigi queunt, sed hominibus est fugienda iniquitas.

Timor. 117.

Eam deus innocentiam probat, qua homo non metu

poenae fit innocens, sed amore iustitiae. Nam qui timore non peccat, quamuis non noceat cui uult nocere, tamen plurimum nocet: & abstinens ab iniquo opere, sola tamen reus est uoluntate.

Pharisaismus. 118.

Melior est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba gloriatio.

Correctio. 119.

De malitia mali flagellatur bonus, et de seruo emendatur filius.

In malis bonum. 120.

Sicut stellae coeli non exstinguit nox, sic mentes fidelium adherentes firmamento sanctae scripturae non obscurat mundana iniquitas.

De propria facultate. 121.

Ad peccandum homo abundat propria facultate, ad agendum autem bonum non sufficit, nisi ab illo iustificetur, qui solus iustus est.

Mali cruciant bonos. 122.

Magnus bonorum labor est, mores tolerare contrarios, quibus qui non offenditur, parum proficit: Tantum enim torquet iustum alieni peccati iniquitas, quantum à sua recedit.

Accessus ad deum. 123.

Non locorum interuallis acceditur ad deum, uel receditur ab eo, sed similitudo facit proximum, dissimilitudo

modo longinquum: & nimia miseria est ab eo bono longe esse, quod ubique est.

De uera libertate. 124.

Libera semper est seruitus apud deum, qui non necessitas seruit, sed charitas.

De tolerantia. 125.

Qui ideo neminem uult pati hominum, quia ut arbitratum multum proficiat, per hoc ipsum quod alios non tolerat, ostendit quod potius non proficiat.

De artifice summo. 126.

Totum bonum quod habemus, ab artifice nostro habemus. Sed si hoc in nobis est, quod ipsi sciamus, inde damnabimur: si autem hoc quod deus fecit, inde coronabimur.

De uerbo Dei. 127.

Verbum dei per quod facta sunt omnia, tempus praeparauit quo susceperet carnem, non tempori cessit quo uerteretur in carnem: Homo quippe deo accessit, non deus à se recessit.

De fide. 128.

Intellectui fides uiam aperit, infidelitas claudit.

Gloria uana. 129.

Quo primum uitio superatur homo, hoc ultimum uincit. Cum enim omnia peccata superauerit, metuet periculum, ne sibi mens nihil constet in se potius quam in domino gloriatur.

De perfectione. 130.

Finis ararum perfectio desideriorum est, & in id quisq; tendit ac nititur, ut ad illud perueniat, quo delectatur. Sapiens ergo est, hoc appetere quod bonū facit, non id amare quod deapit.

De duobus donis gratiæ. 131.

Sicut duo sunt officia medianæ, unum quo sanatur infirmitas, aliud quo custoditur sanitas: ita duo sunt dona gratiæ, unum quod aufert carnis cupiditatem, aliud quod facit animæ perseverare uirtutem.

De laboris fine. 132.

Non poterit hominis labor finire, nisi hoc diligat, quod ei non possit auferri.

De iniquitatis leſione. 133.

Impossibile est, ut iniquitas prius lædat hominem in suum in quem tendit, quā cor iniustū unde proædit.

Miracula inuisibilia. 134.

Visibile miraculum ad illuminationem uocat, inuisibile autem eum qui uocatus uenit, illuminat. Omnia mirabilia dei narrat, qui credens uisibilibus ad intelligendum inuisibilia transitum facit.

Diaboli fuga. 135.

Meliores sunt qui diabolum persequentem fugiunt, quā qui præeūtem sequuntur: quia utilius est eum hostem habere, quā partiapem.

Cupiditas. 136.

Oēs prauæ cupiditates sunt portæ inferi, per quas in mortem itur, cuius dominatum subit, qui adeptū se ad perfrueūdū letatur, quod periturū concupiuit.

De adulatione. 137.

Adulantum lingua alligant animas in peccatis: Delectat enim ea facere in quibus non solum nō mutatur reprehensor, sed etiam laudator auditur.

De male consilio animo. 138.

Animus male sibi conscius dum uidetur sibi nullā poenam pati, credit quia non iudicat deus, cum abuti patientia dei, & non intelligere parentis benignitatem, iam sit magna damnatio.

Quid prior sit natura quā uitium 139.

In creatura quæ arbitrio suo peccat, prior est natura, quā uitium: Quod ita contra naturam est, ut non possit nisi nocere naturæ, quod ita non esset uitium à deo recedere, nisi naturæ cuiuslibet uitium esset, cui potius competeret esse cum deo.

Deus uniuersi. 140.

Nullum deus uel angelorum, uel hominum crearet quem malum futurum præſasset: nisi pariter nosset, quibus eos uisibus bonorum cōmendaret, atq; in ordinem seculorum, quasi pulcherrimum carmen, etiā ex pulcherrimis quibusdam antithetis honestaret.

De conditione creature. 141.

Tria quedam maxime nobis scienda de conditione

creature oportuit intimari. Quis eam fecerit, per quid fecerit, quare fecerit. Dixit deus, inquit, fiat lux, & facta est lux: et uidit deus lucem quod bona esset. Nec autor excellentior est deo, nec ars efficientior est dei uerbo, nec causa melior est, quam ut bonum creetur à bono.

De bono & malo amore. 142.

Est amor quo amatur, & quod amandum non est: & iustum amorem odit in se, qui illum diligit, quo amat quod amandū est. Possunt enim ambo in uno homine esse, & hoc bonum est homini: ut illo proficiente, quo bene uiuimus, iste deficiat quo male uiuimus, donec ad perfectum sanetur, & in bonum commutetur omne quod uiuimus.

De bono creaturæ. 143.

Creaturæ rationalis uel intellectualis bonum, quo beata sit, non nisi deus est, quod ei non ex seipsa est, quia ex nihilo creata est: Hoc enim adepti fit beata, quo amisso misera.

De uitio naturæ. 144.

Vitium esse nec in summo potest bono, nec nisi in aliquo bono. Sola ergo bona aliabi esse possunt, sola autem mala nusquam. Et illæ quæ ex malæ uoluntatis uitio uitiatæ sunt, inquantum uitiosæ sunt, malæ sunt: inquantum autem ueræ sunt, bonæ sunt.

Quid credi debeat. 145.

Non est fas aliter credere affici deum cum uacat, aliter cum operatur: quia nec affici dicendus est, tanquam in eius natura fiat aliquid quod antè non fuit. Patitur quippe qui affiatur, & mutabile est omne quod patitur. Non ergo in deo, aut pigra uacatio, aut laboriosa cogitetur industria, quæ nouit & quiescens agere, & agens quiescere: & quod in operibus prius quidè est, aut posterius, non ad faciendam, sed ad facta referendum est. Aeterna enim est & incommutabilis uoluntas eius, nec consilio alternante uariatur, in qua simul est, quicquid in rebus creandis uel ordinandis, aut præcesserit, aut sequitur.

Deus solus creator. 146.

Nullius quamuis minimæ naturæ, nisi deum creatorem dici aut credi licet ab aliquo. Quod si angeli missi uel permissi adhibeant operationem suam rebus quæ gignuntur in mundo, tamen non sunt creatores animalium, sicut nec agricolæ frugum uel arborum.

Mors qualis. 147.

De prima corporis morte dici potest, quod bonis bona sit, malis mala. Secunda uero sine dubio, sicut nullorum bonorum est, ita nulli bona.

De morte piorum. 148.

Mors etiam piorum, peccati poena est, sed ideo ipsis datur bona, quia illa bene utuntur, quibus finis est

ad mala temporalia, et transitus ad uitam eternam.
Sicut enim iniusticia male utitur, non tantum malis,
uerumetiam bonis: ita etiam iusticia, non tantum bo-
nis, uerumetiam malis bene utitur.

Baptisma sanguinis. 142.

Qui etiam non percepto regeneratiōis lauacro pro
Christi confessione moriuntur, tantum eis ualet ad
abolenda peccata, quantum si abluerentur fonte bap-
tismatis.

Mendacium. 150.

Cum homo secundum se uiuit, non secundum deum,
similis est diabolo, quia nec angelo secundum ange-
lum, sed secundum deum uiuendum fuit, ut staret in
ueritate, et ueritatem de illius, non de suo menda-
cium loqueretur. Vnde non frustra dicitur: omne pec-
catum esse mendacium: quia non peccatur, nisi ea uo-
luntate que contraria est ueritati, id est Deo.

Affectus. 151.

Diversitas humane affectiōis, ex diuersitate uolun-
tatis est: que si praua est, peruersis erit moribus in-
quieta: si autem recta, non solum non culpabilis affe-
ctio hominis erit, sed etiam laudabilis.

Liberum arbitrium. 152.

Arbitrium uoluntatis tūc est uere liberum, cum utrius-
que peccatisq; nō seruit: tale datū est à deo, quod amissum
nisi à quo potuit dari, nō potest reddi. Vnde ueritas

dicat. Si uos filius liberauerit, tunc uere liberi eritis.

Diffidentia sui. 153.

Bonum est sursum habere cor, non tamen ad seipsū,
quod est superbiæ, sed ad deum, quod est obediē-
tiæ. Plus autem appetendo minus est: qui de se sibi
sufficere confidit, ab eo qui uere ei sufficit, deficiat.

De uita beata. 154.

Beata uita si non amatur, non habetur: Porro si ama-
tur, non ideo habetur: necesse est, ut cæteris rebus ex-
cellentius diligatur: quoniam propter hoc amandum
est, quicquid aliud est amandum. Quia uero beatus
esse non potest, nisi qui eam ut dignum est, amet, con-
sequens est, ut eam eternam uelit, quæ tunc uere
beata erit, quando terminum non habebit.

Mali nascimur. 155.

Non omnes quidem mali in hoc proficiunt, ut sint
boni, nemo tamen est, nisi ex malo bonus.

De ciuibus terrenis. 156.

Ciues terrene ciuitatis parit peccata uitata natura, q
sunt uasa iræ. Ciues ergo cœlestis patriæ parit à
peccato naturam liberans gratia, qui sunt uasa mise-
ricordiæ.

De ira Dei. 157.

Ira dei non perturbatio est eius, sed iudicium quo
irrogatur poena peccato, Cognitio uero ipsius, et re-
cognitio mundanarum rerum, est incommutabilis

ratio. Neq; enim sicut hominem, ita deum cuiusquā facti sui poenitet, cuius de omnibus omnino rebus tam fixa est sententia, quā certa praesentia est.

De persequentibus ecclesiam. 158.
Inimici ecclesiae quolibet modo errore censentur uel malitia deprauentur, si accipiant corporaliter potestatem affligendi, exercent eius patientiam. Si tantūmodo male sentiendo aduersantur, exercent eius sapientiam. Et ut etiam inimici diligantur, exercet eius beneuolentiam: quia deus his qui eum diligunt, omnia cooperatur in bonum.

De fine boni & mali. 159.
Finis boni est, nō quo consumitur ut non sit, sed quō perficiatur, ut plenum sit. Et finis mali est, non quo esse desinat, sed quousq; nocendo perducatur. Vnde unum est summum bonum, aliud autem summum malum. Illud propter quod appetenda sunt bona cetera, ipsum autem propter seipsum: hoc propter quod declinanda sunt mala cetera, ipsum autem propter seipsum.

De natura. 160.
Est natura in qua nullum malum est, uel etiam nullum malum potest esse. Esse autem naturā in qua nullum bonum sit, non potest.

Do animi aequitate. 161.
Melior est animi aequitas, quā corporis sanitas, &
conuenien

conuenientius iustus dolet in supplio, quā lætatur est in delicto.

De præcepto charitatis. 162.
In præcepto charitatis tria inuenit homo quæ diligat: deum, & se, & proximum. Et quia ille in sui dilectione non errat, qui deum diligit, consequens est, ut proximo ad diligendum deum consulat, quem iubetur diligere sicut seipsum.

Dominatus Christianus. 163.
Pax domestica, est ordinata cohabitantium imperandi obediendiq; concordia. Imperant enim qui consulant, sicut uir uxori, parentes filiis, domini seruis. Obediunt autem quibus consultitur, sicut mulieres maritis, filij parentibus, serui dominis. Sed in domino iusti uiuentes ex fide, & ab illa adhuc ciuitate peregrinantes, etiam qui imperant, seruiunt eis quibus uidentur imperare: quia non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi: nec prinapandi superbia, sed prouidendi beneficio.

De conditione seruitutis. 164.
Nomen & conditionem seruitutis culpa genuit, non natura, & prima huius subiectionis causa est peccatum: quia sicut scriptum est. Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Vnde melior est eius status qui famulatur homini, quā qui suæ seruiti cupiditati.

De prælatis. 165.

Veri patresfamilias subditis suis tanquam filijs ad colendum & promerendum deum consulunt, desiderantes uenire ad coelestem domum, ubi imperandi necessarium nõ sit officium: quo donec ueniat, magis debent patres qui dominantur, quàm serui tolerare qui seruiunt.

De regimine populi. 166.

Locus superior sine quo regi populus non potest, etiam si ita sit tenendus atq; administrandus ut deat, tamen indecenter appetitur. Vnde otium sanctum querat, querat directionem ueritatis, negotium in suum suscipiat necessitas dilectionis.

De uita animæ. 167.

Sicut non est à carne, sed supra carnem, quod eam faciat uiuere, sic non est ab anima, sed supra animam, quod eam faciat uiuere beate: quia ut uita carnis anima est, ita beata uita hominis deus est.

Iusticia imperfecta. 168.

Iusticia nostra quamuis uera sit, propter uerum boni finem ad quem refertur, non tamen tanta est in hac uita, ut potius per remissionem peccatorum constet, quàm per fidem uirtutum.

De plena pace. 169.

Quà diu uitis repugnatur, plena non est pax: quia illa quæ resistunt periculo, debellantur prelio: & illa quæ uicta sunt, nondum secura triumphantur

otio, sed adhuc solidato premuntur imperio.

Mors prima & secunda. 170.

Prima mors animam nolentem tollit à corpore, secunda animam nolentem tenet in corpore. Ab utraq; morte id habetur, ut quod non uult anima, de suo corpore patiat.

Occulta Dei. 171.

Incognitis causis operum domini non nihil nouimus, cum scimus non sine ratione omnipotentem facere, uerum infirmus humanus animus rationem non potest reddere.

De negligentis. 172.

Frustra homo post hoc corpus hic promittit sibi quod in hoc corpore comparare neglexerit. Nemo inuitus bonum facit: etiam si bonum est, quod facit: quia nihil prodest spiritus timoris, ubi non est spiritus charitatis.

De humana societate. 173.

Sicut in potestatibus societatis humane maior potestas minori ad obediendum preponitur, ita Deus omnibus.

De diligendo Deo. 174.

Beatus qui diligit deum, & amicum in deo, & inimicum propter deum. Solus enim nullum charum amittit, cui omnes in illo chari sunt, qui nunquam ante dimittit te, nisi dimittatur.

Bonum incorruptibile. 175.

Manifestum est, quoniam bona sunt quae corrumpuntur, quae neque si bona non essent, corrumpi possent: quia et si summa bona essent, incorruptibilia esset: si autem nulla bona essent, quod in eis corrumpere tur, non esset.

De incommutabili Deo. 176.

Cum deus incommutabiliter bonus, omnes fecerit creaturas bonas, nec ulla omnino nisi ab ipso sit creata natura, nulla est substantia mali: quia quod auctorem deum non habet, non est aliud quam desiderium, uel actio inordinatae uoluntatis.

Iustitia iniquis odiosa. 177.

Sicut palato non sano poena est abusus, qui sano suavis est, et oculis aegris odiosa lux, qua incolumis gaudet obtutus: ita displicet iniquis iustitia dei, cui si subiacerentur, non conturbarentur.

De aegritudine animi. 178.

Aegritudo animi rationalis est, cum bonis inferioribus delectatus, superiora non appetit, et ex parte non amittit. Ideoque in duas diuiditur uoluntates, cumque una est, tota non est: et hoc adest uni, quod deest alteri.

Pax studium. 179.

Homini religioso parum esse debet inimitias aliorum non exatere, uel augere male loquendo: nisi etiam eas extinguere studeat bene loquendo.

Veritas odiosa. 180.

Beata uita est gaudium de ueritate, quod deus est: sed multis ueritas odiosa est, quam audire uolunt docentem: et nolentes falli, uolunt mendacia sua ueritatem uideri: quibus iuste retribuitur, ut ipsi ueritatem non lateant, ipsos autem lateat ueritas.

De forti patientia. 181.

Nemo quod tolerat amat, et si tolerare amat: quia aliud est fortis patientia, aliud secura feliicitas. Non eiusdem est temporalis labor pugnae, et beatitudo uictoriae.

Ignorantia loquax. 182.

Ideo plerumque in sermone copiosa est egestas humane intelligentiae, quia plus loquitur inquisitio, quam inuentio, et longior est petitio, quam impetratio.

De aeternitate. 183.

Vera aeternitas dei est, qui solus habet immortalitatem, quoniam ex nulla specie motus uel mutatur, nec temporalis est uoluntatis. Non enim immortalis est uoluntas, quae alia et alia est.

Non desperandum peccatoribus. 184.

Non est desperandum de malis, sed pro ipsis ut boni fiant, studiosius supplicandum: quia numerus sanctorum semper de numero impiorum auctus est.

Pax a Deo queratur. 185.

Querens a deo pacem, sit sibi ipse pacatus, ne aliud

in professione oris, aliud sit in cordis arcano. Nihil enim prodest hoc esse in corde quod uerum est, si hoc dicitur uox quod falsum est: quia ueritas, et credenda est, & loquenda.

Afflictio piorum. 186.

Non queratur homo, quando in his quæ iuste habet, patitur aliquas aduersitates: per amaritudinem enim inferiorum docetur amare meliora, ne uiator tendens ad patriam, stabulum pro domo diligat.

Pœnitentia. 187.

Bene currit ad remissionem peccatorum, qui diffidat sibi. Apud enim iustum iudicem & misericordem qui se accusat, excusat.

Præmunio aduersus procellas. 188.

In tranquillitate pacis comprehendenda est doctrina sapientiæ, quæ inter tribulationum turbines difficiliter agnosatur. Nec facile inueniuntur in aduersitate præsidia, quæ non fuerint in pace quesita.

Eucharistia. 189.

Ad altare dei inuisibile, quo non accedit iniustus, ille peruenit, qui ad hoc præsens iustificatus accedit. Inueniet enim illic uitam suam, qui hic discreuerit causam suam.

De lege. 190.

Finis legis Christus est, in quo lex iustitiæ nõ consumitur, sed impletur. Omnis enim perfectio est in ipso,

ultra quem non est, quo se spes fidei & charitatis extendat.

De mala conscientia. 191.

Nullæ poenæ grauiores sunt, quàm malæ conscientie, in qua cum non habetur deus, consolatio non inuenitur: & ideo inuocandus est liberator, ut quem tribulatio exeruit ad confessionem, confessio perducatur ad ueniam.

Nullum peccatū irremissibile. 192.

Quid grauius peccato ægri, quàm interfectio medicæ? Sed cum in baptismo hoc dimittitur, quid non dimittitur?

Ruminatio uerbi Dei. 193.

Auditor uerbi similis debet esse animalibus, quæ ob hoc quod ruminant, munda esse dicuntur: & non pigeat cogitare de his, quæ in aluo cordis accipit: et cum audit, sit similis edenti, cum uero audita in memoriam reuocat, sit similis ruminanti.

Anima rectrix. 194.

Rationalis anima est domina corporis sui, quæ inferiori non bene imperabit, nisi superiori se deo tota charitatis subiectione seruiert.

Misericordia expectanda. 195.

Sicut terra de cælo expectat pluuiam & lucem, sic homo à deo debet expectare misericordiam & ueritatem.

De bonis ecclesie filijs. 196.

Gaudendum est bonis ecclesie filijs, quia in discretionem eorum non fallitur diuina iusticia. Sed non temere congregatos diuidant, quia ipsorum est uelle colligere deum uel separare.

Amor terrenorum. 197.

Dominus est rerum quas habet, qui nulla cupiditate illudatur: Nam qui amore terrenorum obstringitur, non possidet, sed possidetur.

Hereditas Christi. 198.

Hereditas in qua Christi coheredes sumus, non minuitur multitudine filiorum, nec fit angustior numerositate coheredum: sed tanta est multis, quanta est paucis, tanta singulis, quanta omnibus.

De felicitate. 199.

Nunquam secura esse debet felicitas, quia periculosiora sunt animo secura, quam corpori aduersa: prius enim corrumpunt prospera, ut inueniant aduersa quem frangant.

Poenitentia. 200.

Prima salus est, declinare peccatum, secunda non desperare de uenia: Nam ipse se in eternum perimit, qui apud misericordem iudicem ad poenitentiae remedia non reuerrat.

Bona sanctorum occulta. 201.

Boni latent, quia bonum ipsorum in occulto est: nec uisibile

uisibile est, nec corporale est quod diligunt, & tam merita eorum sunt in abscondito constituta, quam praemia.

De inimiis bonorum. 202.

Nullus bonorum inimicum habet, nisi malum, qui ideo esse permittitur, ut aut corrigatur, aut per ipsum bonus exercetur. Orandum est ergo pro inimicis, ut aut obtineatur eorum conuersio, aut in nobis inueniatur diuina bonitatis imitatio.

De uigore fidei Christianae. 203.

Vigor fidei Christianae tribus temporibus initiatur, uespere, mane et meridie: uespere enim dominus in cruce, mane in resurrectione, et meridie in ascensione. Vnum ad patientiam occisi, aliud ad uitam resuscitati, tertium pertinet ad gloriam maiestatis in patris dextra confidentis.

Electorum afflictio. 204.

Ad hoc excoquitur homines tribulationibus, ut uasa electionis euacuentur nequitia, et impleantur gratia.

Amisio bonorum eternalium. 205.

Potest homo inuitus amittere temporalia bona, nunquam uero nisi uolens perdit aeterna.

Scopus fidelium. 206.

Finis fidelium Christus est, ad quem cum peruenerit arrens intentio, non habet quod possit amplius inuenire, sed habet in quo debeat permanere.

Melior est tristitia iniqua patientis, quam letitia iniqua facientis.

Recordatio praeceptorum 208.

Reuocandus est animus ad recordandum cum quidam delectatione de praeceptis, ne surrepente conuersione redeamus corde in Aegyptum.

Veritas. 209.

Bonum est à ueritate uinci. Ad correptionem superet ueritas nolentem, nam & inuitum ipsa superabit.

De impunitate peccatorum. 210.

Peccata siue parua, siue magna, impunita esse non possunt: quia aut homine poenitente, aut in iudicio deo iudicante plectuntur. Cessat autem uindicta diuina, si conuersio praecurrat humana: Amat enim deus consistentibus parcere, et eos qui semetipsos iudicant, non iudicare.

Liberatio afflictorum 211.

Nullus miser de qualicumque miseria liberatur, nisi qui dei misericordia prauehitur.

Supplicatio stulta. 212.

Fideliter supplicans deo pro necessitatibus huius uitae misericorditer non auditur: Quid enim infirmo uti leuit, magis nouit medius, quam aegrotus. Si enim id postulat quod deus praecipit & promittit, fiet

omnino quod poscat: quia accipiet charitas, quod parat ueritas.

De profectu bonorum. 213.

Profectus fidelium siue tentatione non euenit, nec sibi quisquam innotescit, nisi probationis examine: Nec coronabitur, nisi qui uixerit, nec uiuacit, nisi qui certauerit, nec certabit, nisi inimicum habens, et tentationi resistens.

De prophetiis implendis. 214.

Stultus est qui non credit denunciationibus prophetarum in paucis quae restant, cum uideat tam multa completa, quae tunc non erant, quando praedicabantur implenda.

De idolis. 215.

Sic sunt qui colunt idola, quomodo qui in somnis uident uana. Si autem euigilet anima ipsorum, intelligit à quo facta sit, & non colit, quod ipsa fecit.

De corporibus humanis. 216.

Omnia corporis nostri quae discreta uel putrefacta, uel concremata, in quasdam dissoluntur fauillas, deo perire non possunt. In illa enim elementa mundi erunt, unde sumpta sunt, illa manu quae donat omnia.

Sitis bona. 217.

Qui desiaunt, tota sua debent sitire substantia, id est, anima & carne: quia etiam deus dat panem suum, id est uerbum ueritatis, et carni necessaria deus praeparat.

bet: quia utraq; ipse pascat, qui utraq; faciat.

Meditatio fidelium. 218.

Qui otiosus et quietus non cogitat deum, inter alios multos & laboriosa negotia de illo quomodo poterit cogitare? Meditatur ergo quæ dei sunt fidelis cui uacat, & bene operandi substantiam, ne in actione deficiat.

Hypocrisis. 219

Simulata innocentia, non est innocentia: simulata equitas, non est equitas: sed duplicatur peccatum in quo & iniquitas & simulatio est.

Lux iustitiæ. 220.

Anima reatens à lux iustitiæ, quanto magis querit quod inueniat contra iustitiam, tanto plus repellitur à lumine ueritatis, & in tenebrosa demergitur.

De duabus ciuitatibus. 221.

Duas in toto mûdo ciuitates, faciunt duo amores. Hic iherusalem facit amor dei. Babiloniam facit amor seculi. Interroget ergo se quisq;, & inueniet unde sit animus.

Præceptum Dei. 222.

Omne præceptum dei leue est amanti. Nec ob aliud intelligitur dictum, Onus meum leue est: nisi quia per spiritum sanctum diffunditur charitas in cordibus nostris, ut diligendo liberaliter faciamus: quia quod quætimus faciat, seruiliter faciat: nec est animus rectus, qui mallet si fieri posset, id quod rectum est, non iuberi.

Charitas. 223

Plenitudo legis est charitas, quia per charitatem lex impletur, non per timorem: intantum enim sunt mandata iustitiæ, in quantum adiuuat spiritus gratiæ.

De bonis operibus. 224.

Non sunt bona opera, nisi quæ per fidem et dilectionem sunt: quia alterum sine altero nullius uirtutis fructum parit.

De lapsu hominis. 225.

Ab eo quod formauit deus mutatus est Adam, sed in peius propter iniquitatem suam. Ab eo quod operata est iniquitas, mutantur fideles, sed in melius per gratiam dei. Illa ergo mutatio fuit præuicatoris primi, hæc mutatio est dextera exaltati.

Deliciæ & tribulationes. 226.

In presenti uita & deliciæ temporales dulces sunt, & temporales tribulationes amarae sunt. Sed quis non bibat tribulationis poculum, metuens ignem gehennarum? Et quis non contemnat dulcedinem seculi, inhians bonis uitæ æternæ?

De trinitate. 227.

In trinitate diuina tanta est substantiæ unitas, ut æqualitatem teneat, pluralitatem non recipiat.

Mala non sunt creata. 228.

Omnia per uerbum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Cum itaq; uniuersa naturæ per uerbum dei

facta sunt, iniquitas per ipsum facta non est: quia iniquitas nulla substantia est, et peccatum non est natura, sed uitium naturae, id appetens quod non est ordinis sui.

De rapina diaboli. 229.

Sublatum est diabolo iniquitate sua uicto, non quod non habuit, proprium, sed quod rapuerat alienum. Auferendo enim Christus de magna domo eius, quae perierant, non furtum fecit, sed furtum recipit.

Profunditas iniquitatis. 230.

Tunc hominem concludit profunditatis iniquitas, quoniam non solum immersus peccatis iacet: sed etiam uolens ea defendere, perdit confessionem et aditum confessionis.

Auxilium Dei. 231.

Quando deus permittit aut facit ut aliqua tribulatio ne uexemur, tunc misericors est: quia exaltans fidem. Et differens in opere, non auxilium negat, sed desiderium mouet.

Veri Christiani. 232.

Diuites Christiani, si ueri Christiani sunt, prorsus pauperes sunt: et in comparatione coelestium bonorum quae sperant, omne aurum suum arenam reputant: Quia ibi quisque habet diuitias suas, ubi delectationem.

De fide Abrahae. 233.

Fides Abrahae, semen est Abrahae. Proinde qui perti-

nent ad credulitatis similitudinem, ipsi pertinent ad heredum promissionem.

Perseuerandum in bono. 234.

Nemo fidelium quis multum profecerit, dicat, sufficit mihi: qui enim hoc dixerit, remansit et haesit in uia ante finem, qui non perseuerauerit usque in finem.

Refugium. 235.

Nullus in deo locus est, nec est quo fugiatur ab ipso, nisi ad ipsum. Qui uult euadere offensum, confugiat ad placatum.

Duplex uita. 236.

Duae uitae sunt, una corporis, altera animae. Sicut uita corporis anima, ita uita animae deus. Et quomodo si anima deserat, moritur corpus, sic anima moritur, si deserat Christus.

De homine. 237.

A quo habet homo ut sit, apud illum habet, ut ei bene sit.

Obedientia. 238.

Perfekte deus euidenterque monstrauit, quantum sit bonum obedientia, cum hominem in paradiso positum ab ea re prohibuit, quae non erat mala. Sola ibi obedientia potuit tenere palmam, sola inadiit in poenam.

Disciplina bonorum. 239.

Interdum deus per malos erudit bonos, et per tem-

poralem potentiam damnandorum, exerat discipli-
nam liberandorum.

De confessione. 240.

Apud misericordiam dei plurimum ualet confessio
pœnitentis: quia facit peccator confitendo proprium,
quem negando non facit nescium.

Humilium scientia. 241.

Humilium uirtus est, de scientia non gloriari: quia cõ-
munis est oĩbus, sicut lucis, ita participatio ueritatis.

Corporibus dominandũ. 242.

Non caret regia potestate, qui corpori suo nouerit
rationabiliter imperare: Vere enim dominator est
terre, qui carnem suam regit legibus disciplinæ.

Pœna & Iustitia. 243.

Quantum ad opera attinet, quæ forinsecus aguntur,
& qui timet pœnam, & qui facit iusticiam, non faci-
unt contra mandatum: & ideo quidem pares sunt
manu, sed diffæres corde: similes actione, dissimiles
uoluntate.

Deus colendus. 244.

Hoc ab homine colitur, qd diligit: Vnde quia deus
omnibus rebus maior et melior inuenitur, plus om-
nibus diligendus est, ut colatur.

De corde recto. 245.

Rectum cor cum deo est, quando propter deum qua-
ritur deus.

Gaudium

Gaudiũ propter uindictam. 246.

De beneuolentia est, non de malicia, cum letatur in
suis in impios proæssisse uindictam: quia non ei exi-
tium peccatoris placet, quem uoluit corrigi, sed iusti-
cia dei, quæ sat multos posse conuerti.

De simulatione. 247.

Non timet in bono malum, qui in superfacie bonus
est, et in alto malus: opere paræns, corde sæuens:
manu mitis, uoluntate crudelis.

Amor & timor. 248.

Ad omne opus bonum amor duat & timor dei: ad
omne peccatum amor duat & timor mundi. Vt ergo
apprehendatur bonum & declinetur malum, discer-
nendum est, quid diligere debeat, & quid timeri.

Infelicitas. 249.

Nulla infelicitas frangit, quæ nulla felicitas corrumpit.

Diues pauper. 250.

Diues qui talis est, ut contemnat in se, quicqd illud
est, unde inflari superbia solet, pauper est dei.

Ascensus ad Deum. 241.

Ascensionũ ad deum gradus, sunt pietatis affectus.
Iter tuum, est tua uoluntas: amando accedis, negli-
gendo recedis. Constitutus in terra, deo iungeris,
quia quæ deo chara sunt, diligis.

Stulta petitio. 252.

Deus cum male aliquid posatur, dando irascatur, non

dando miseretur.

De mendacio. 253.

Incredibile est, nō mentiri hominem ne capiatur, qui mentitur ut capiat.

Mendacium. 254.

Quamuis omnis qui mentitur uelit celare quod uerum est, non tamen omnis qui uult celare uerū, mentitur: plerumq; enim non fallendo uera occultamus, sed tacendo. Non enim mentitus est, qui ait: Multa habeo uobis dicere, sed non potestis portare modo.

Homini arbitrium. 255.

In primo homine patuit, quod hominis arbitrium ualeret ad mortem: in secundo autem, quod dei adiutorium ualeret ad uitam. Primus enim homo, non nisi homo, secundus uero homo, deus & homo. Peccatū ergo factum est relicto deo, iusticia non fit sine deo.

Lex & peccatum. 256.

Legis litera quæ docet non esse peccandum, si spiritus uiuificator desit, occidit: scire enim peccatū potius facit, quā cauere, et ideo magis augeri quā minui: quia mala concupiscentiæ, & præuicatio legis accedit.

De mandato Dei. 257.

Mandatum dei si timore potius poenæ, quā amore iusticiæ fit, seruiliter non liberaliter fit, & ideo non fit: Non enim eius fructus bonus est, qui non de charitate procedit.

De lege. 258.

Lex dei secundum naturam est, et cum homines quæ leges sunt faciunt, naturaliter faciunt superato uitio, quod nec præsidium legis abstulerat. Cum itaq; per gratiam lex dei in cordibus scribitur, quæ leges sunt naturaliter fiunt: non quia per naturam præuenta sit gratia, sed quia per gratiā reparata est natura.

Non esse gloriandum. 259.

Nemo ex eo quod uidetur habere, gloriatur quasi nō acceperit: & ideo putet se accepisse, quia litera extrinsecus, uel ut legeretur apparuit, uel ut audiretur insonuit. Nam si per legem iusticia, ergo Christus gratis mortuus est. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: Inde habet quæcumq; habet: Quisq; autē inde se habere negat, aut non habet, aut id qd habet aufretur ab eo.

Superbia inobedientiæ. 260.

Homo factus erat immortalis, deus esse uoluit, non perdidit quod homo erat, sed perdidit quod immortalis erat: & de inobedientiæ superbia, contracta est poena nature.

De laude fidei. 261.

Laus fidei est, non uisa credere: præmium erit, creatorum ademptione gaudere.

Contemplatio diuinitatis. 262.

Sicut lac non transit nisi per carnem, ut paruum
h 2

pasat, qui panem edere non potest: sic nisi sapientia dei, quæ panis est angelorum, ad homines digna retur uenire per carnem, nemo ad uerbi diuinitatem contemplandam posset accedere: quia ergo lux à tenebris non poterat comprehendi, ipsa lux mortalitatem subiit tenebrarum, & per similitudinem carnis peccati, participationem dedit luminis ueri.

Bona fama. 263.

Odor bonus fama bona est, quam quisq; bonæ uitæ operibus haurit, dū Christi uestigia sequitur, pedes quodāmodo eius preciosi unguenti odore perfundit.

Recta dilectio. 264.

Non est in arendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas: & ideo id solum recte diligitur, quod nunquam bene amittitur.

Eloquentia insipientis. 265.

Quia affluit insipienti eloquentia, tanto magis auerius est, quanto magis ab eo in his quæ audire inutile est, delectatur auditor: & cum quem ornate dicere audiuit, & uere dicere existimat.

De bono ingenio. 266.

Bonorum ingeniorum clara est indoles in uerbis differentium uerū amare non uerba. Quid enim prodest clauis aurea, si aperire quod uolumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest? quando nihil querimus, nisi patere quod clausum est.

Dilectio. 267.

Omnis peccator, in quantum peccator, non est diligendus: et omnis homo in quantum homo, diligendus est propter deum, deus uero propter seipsum: à quo omnes habent, qui eum diligunt, & quod sunt, & quod eum diligunt.

Cognitio Dei. 268.

Dominus ait, Ego sum uia, ueritas & uita: hoc est, per me uenitur, ad me uenitur, in me manetur. Cum enim ad ipsum peruenitur, etiam ad patrem peruenitur: quia per æqualem ille cui æqualis est, cognoscitur, uiuente atq; glutinante nos spiritu sancto, ut in summo atq; incomutabili bono sine fine maneamus.

De fallacia. 269.

Multos autem inuenimus, qui fallere uelint, qui autem falli neminem: cum uero hoc sciens faciat alius, alius nesciens patitur, satis apparet in una eadēq; re, illum qui fallitur eo qui mentitur esse meliorem: quandoquidem pati melius est iniquitatem, q̄ facere.

De temporalibus et æternis bonis. 270.

Inter temporalia atq; æterna hoc interest, quod temporalia plus diligantur antequam habeantur, uilescunt autem cum aduenerint: Non enim satiat animum, nisi incorruptibilis gaudiū uera & certa æternitas. Æternum uero ardentius diligitur adeptum, q̄ desideratum: Nemo enim plus de illo æstimat quam

se habet, ne fiat uilius quod paratum est amplius:
Sed tanta est ibi excellentia, ut multo plus sit adeptu
ra charitas, q̄ fides credidit, uel et spes desiderauit.

Fames spiritualis & fastidium. 271.

Qui in scripturis sanctis non inueniunt charitatem
quam querunt, fame laborant: qui autem non que
runt, quod in promptu habent, fastidij languore
marascunt: & par utrorumq; periculum est, dum
sapientiæ abum, et illis obcæctio, & his inedia sub
trahit.

Afflictio temporalis. 272.

Non sunt condignæ passionēs huius temporis ad su
peruenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis: Se
uiat & fremat mundus, increpet linguis, coruset
armis, quicquid fecerit, quantulum erit ad illud quod
accepturi sumus? Appendo quod patior, cōtra id qđ
spero: hoc quidem sentio, illud spero, & tamen in=
comparabiliter maius est, quod speratur, quā quod
aufertur. Quicquid est, quod contra Christi nomen
seuit, si potest uinā, tolerabile est: si non potest, pro
fiat præmio atius consequendo, & fidelis sine tēpo
ralis mali, transit in perceptionem æterni boni.

De charitate. 273.

Cum in duobus præceptis charitatis tota lex p̄deat
et prophetæ, quāto maius est euangeliū, quo lex nō
soluitur, sed adimpletur, & de quo dominus dicit:

Mandatū nouum do uobis, ut diligatis inuicem: Cha
ritas enim innouat homines, & sicut malignitas uete
res, ita dilectio nouos facit.

De flagello Dei. 274.

Quando corripit deus genus humanum, & flagel=
lis piæ castigationis exagitat, exercet ante iudicium
disāplinam, & plerunq; diligit quem flagellat, no
lens inuenire quem damnet. Flagellat autem iustos si
mul & iniustos, quia nemo, qui possit gloriari mun
dum se habere cor, aut mundum se esse à peccato:
ita de gratia misericordiæ eius ueniunt etiā coronæ
iustorum.

Passiones fidelium. 275.

Labor piorum, exerātatio est, non damnatio: Nec
enim conturbari debemus, cum aliquis sanctus gra=
uia & indigna perpetitur, si obliti non sumus, quæ
pertulerit iustus iustorum sanctusq; sanctorum, cuius
passio omnes superat passionēs: quia cū autore uni
uersitatis nulla cuiusq; est comparatio creature.

Peccatum originale. 276.

Miseria generis humani, cuius nullum hominum ab
exortu usq; ad obitum uidemus alienum, non perti=
neret ad iustum omnipotentis iudiciū, si non esset
originale peccatum.

Omnipotentia Dei 277.

Creatoris omnipotentis omnipotentia est causa subfi

stendi omni creaturæ, quæ uirtus si ab eis quæ condit regendis aliquando cessaret, simul omnium rerum species & natura conderet. Proinde quod dominus ait, Pater meus usq; nunc operatur: quandâ continuationem operis eius, quæ simul omnia continet atq; administrat, ostendit. In quo etiam opere sapientia eius perseverat, de qua dicitur: Pertingit à fine usq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. Idem etiam apostolus sentit, cum Atheniensibus prædicans ait: In quo uiuimus, mouemur & sumus. Quia si opus suum rebus creatis subtraheret, nec uiuere, nec moueri, nec esse possemus. Et ideo sic deus intelligendus est requiesuisse ab omnibus operibus suis, ut iam nullam nouam conderet creaturam, non ut conditas continere & gubernare cessaret.

De uero sabbato. 278.

Observatione sabbati, quæ uacatione unius diei figurabatur ablata, perpetuum sabbatum obseruat, qui spe futuræ quietis sanctis operibus intentus, nec in ipsis actibus suis, quasi de proprijs, & de ijs quæ non acceperit, gloriatur: & illum in se operari cognoscit, qui simul operatur, et operando quietus est.

De requie Dei. 279.

Requies dei recte intelligentibus ea est, quæ nullius indiget bono. Et ideo certa requies nobis in deo est, quia beatificamur bono, quod ipse est, non ipse eo quod

quod nos sumus. Nam & nos aliquid bonum ab ipso sumus, qui fecit omnia bona ualde, in quibus fecit et nos. Porro alia res bona præter ipsum nulla est, quam ipse non fecit: ac per hoc nullo bono alieno eget, qui bono quod fecit, non eget.

De temporum initio. 280.

Facta creatura motibus cœperunt arrere tempora: unde ante creaturam frustra tempora requiruntur, quasi possint inueniri ante ipsa tempora. Motus enim si nullus esset, uel spiritalis uel corporalis creaturæ, quo per præsens præteritis futura succederent, tempus nullum omnino esset: moueri autem creatura non utiq; posset, si non esset. Potius ergo tempus à creatura, quàm creatura cœpit ex tempore, utrumq; autem ex deo: Ex ipso enim, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.

Prouidentia Dei. 281.

Cum saluator dicat, unum passerem non cadere in terram sine uoluntate dei: & quod fœnum agri, quod post paululum mittendum est in clibanum, ipse tamen formet ac uestiat, sic confirmat, non solum istam partem mundi rebus deputatam, uerum etiam uilissimas abiectissimasq; particulas diuina prouidentia regere, ne fortuitis perturbari motibus ea, quorum causas comprehendere non possumus, aestimemus.

Anima rationalis. 282.

Anima rationalis in ea debet regi, quæ spiritualium naturam maxime excellunt, & quæ sursum sunt sapiunt, non quæ super terram.

Miracula naturalia. 283.

Naturarum conditor deus nihil in miraculis contra naturam facit: nec quod nouum est consuetudini, repugnans est rationi. Nobis ergo uidetur contra naturam insolita, quibus aliter naturæ cursus innouit, non autem deo, cum hoc est natura quod fecerit.

Anima incommutabilis. 284.

Omne corpus in omne corpus posse mutari credibile est: quodlibet autem corpus in animam rationalem posse conuertere, credere absurdum est: Quoniam deus sic est omnipotens, ut nunquam suæ rationis instituta conuellat.

Illuminatio. 285.

Sicut aer ex presenti lumine, non factus est lucidus, sed fit: quia si factus esset, non autem fieret, etiam absente lumine lucidus permaneret. Sic homo presenti deo illuminatur, absente autem tenebratur: à quo non locorum interuallis, sed uoluntatis auersione distat.

Diuinæ obediendæ uoluntati. 286.

Magna est utilitas hominis, iubenti deo etiam incongnita ratione iussionis seruire: Iubendo enim deus uti le facit, quicquid iubere uoluerit: de quo metuendum

non est, ne non profutura præcipiat. Nec fieri potest, ut uoluntas propria non grandi ruinæ pondere super hominem cadat, si eam uoluntati superioris extollendo præponat.

Excellentia naturæ humanæ. 287.

Quam excellens bonum natura humana sit, hoc maxime apparet, quod datum ipsi sit, ut possit summi & incommutabilis boni adherere naturæ. Quod si noluerit, bono se priuat, & hoc ei malum est: unde per iusticiam dei, etiam cruciatus consequetur. Quid enim tam iniquum, quam ut desertori boni bene sit? Aliquando amissi superioris boni non sentitur malum, dum habet quod est amatum inferius bonum. Sed diuina iusticia est, ut qui uoluntate amisit quod amare debuit, amittat cum dolore quod amauit, & naturarum creator ubique laudetur. Adhuc enim bonum est, quod dolet amissum bonum: nam nisi aliquod bonum remansisset in natura, nullius amissi boni dolor esset in poena.

Potestas nocendi. 288.

Nocendi cupiditas potest esse, à suo cuique animo praua. Non est autem potestas, nisi à deo, & hæc abdita atque eius iusticia: quoniam non est iniquitas apud deum.

Summi boni desertio. 289.

Quantum & quale bonum sit deus, etiam ex hoc euidenter ostenditur, quod nulli à deo recedenti bene

est: quia & qui gaudent in mortiferis uoluptatibus, sine doloris timore esse non possunt. Et qui omnino malū desertionis suæ maiore superbiæ tumore non sentiūt, alijs qui hoc discernere nouerunt, quanta sit miseria apparet, ut si nolint recipere medianam, talia deuitandi, ualeant ad exemplum, quæ possunt habere.

De bonâ creatura. 290.

Sicut uera ratio docet, meliorem esse creaturam, quā prorsus nihil delectat illiātum: ita eadem ratio docet, etiam illam bonam esse, quæ in potestate habet illiātam delectationem, ita cohibere, ut non solum de cæteris liātis recte q̄ factis, uerumetiam de ipsius præuæ delectationis coheratione lætetur.

Opera Dei mirabilia. 291.

Magna opera domini, exquisita in omnes uoluntates eius: præuidet bonos futuros et creat. præuidet malos futuros, & creat: se ipsum ad fruendum præbet bonis, multa bonorum suorū largiens, etiam malis misericoriter ignoscens, iuste ulascens: nihil metuēs de cuiusquam maliciā, nihil indigens de cuiusquam iusticiā, nihil sibi consulens de operibus bonorum, consulens autem bonis de pœnis malorum.

Superbia & Inuidia. 292.

Cum superbia sit amor excellentiæ propriæ, inuidentiā uero sit odium felicitatis alienæ, qd̄ unde nascatur

in promptu est: Amando enim quisq; excellentiam suam, uel paribus inuidet, quod ei coequentur: uel inferioribus ne sibi coequentur: uel superioribus qd̄ eis non coequetur. Superbiendo ergo quisq; inuidus, non inuidendo superbus est.

Diuinitas Christi. 293.

Plenitudo diuinitatis dicta est in Christo corporaliter habitare, non quia diuinitas corpus est, sed quia sacramenta ueteris testamenti appellantur umbræ futuri. Propter umbrarum comparisonem corporaliter dicta est in Christo plenitudo diuinitatis habitare: quod in illo impleantur omnia, quæ in illis umbris figurata sunt, ac sic quodāmodo umbrarum præcedentium ipse sit corpus, hoc est, figurarum & significationum illarum ipse sit ueritas.

De uitij expugnandis. 294.

Actio in hac uita pia est, deum colere, et eius gratia contra uitia interna pugnare, eisq; usq; ad illiātā insignantibus cogitationibus non cedere: & ubi additur indulgentiam, atq; ut non cedatur adiutorium dei affectu religiosæ pietatis exposcere. In paradiso si nequa peccasset, non esset actio pietatis, expugnare uitia, quia felicitatis esset mansio, uitia non habere.

Fortitudo Christiana. 295.

Fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem autem Christianorum dei charitas facit, quæ

diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum,
qui datus est nobis, non per uoluntatis arbitrium,
quod est à nobis.

De uitio. 296.

Non potest esse ullum malum, nisi in aliquo bono,
quia non potest esse, nisi in aliqua natura: Omnis
autem natura, in quantum natura, bona est.

Gratia. 297.

Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia
quæ non debetur, prædit ut fiant.

Circumcisio & Baptismus. 298.

Circumcisio carnis lege præcepta est, quia non posset
melius per Christum significari regenerationis autem
rem tolli originale peccatum. Cum præputio quippe
omnis homo nascitur, quemadmodum cum originali
peccato: Et die octauo lex circumcidi carnem præcipit:
quia Christus die dominico resurrexit, qui post sep-
timum sabbati octauus est. Et circumcissus præputia-
tum gignit, traiciens in illum quo ipse iam caruit:
sicut baptisatus in filium quem genuerat carne, re-
atum traiciat originis, quo ipse iam liber est.

Adā primus & secundus. 299.

Primus homo Adam sic olim defunctus est, ut tamen
post illum secundus homo sit Christus, cum tot milia
hominum inter illum & hunc orta sint: & ideo ma-
nifestum est pertinere ad illū omnem qui ex illa suc-

essione propagatus nascitur, sicut ad istum pertinet
omnis qui gratiæ largitate in illo renascitur. Vnde fit
ut totum genus humanum quodammodo sint homines,
primus & secundus.

Iudicia Dei. 300.

Nullo modo iudicia dei comparanda sunt iudicijs ho-
minum: quia non dubitandum est esse iustum, etiam
quando facit, quod hominibus uidetur iniustum.

Natiuitas iustorum. 301.

Iustus ex deo, non ex hominibus nascitur, quoniam
renascendo non nascendo fit iustus. Vnde etiam rena-
ti filij dei uocantur.

Qualitas humane nature. 302.

Natura humana & si mala est, quia uitiata est, non
tamen malum est, quia natura est: sine quo bono
nullum potest esse uitium, quamuis sine uitio possit
esse, uel nunquam uitiata uel sanata natura.

Mors peccatorum. 303.

Iustum dei iudicium est, ut peccato suo quisque pereat:
cum deus peccatum non faciat, sicut mortem non facit,
& tamen quem dignum morte sensit, occidit: Vnde
legitur, Mors & uita à deo est. Quæ duo inter se
contraria profecto uidet, quisquis ab operibus diui-
nis iudicia diuina discernit: quia aliud est creando
non instituisse mortalem, aliud iudicando plectere
peccatorem.

Deus quidem mundum fecit, & corpora prorsus omnia. Sed ut corpus corruptibile aggrauet animam, et caro concupiscat aduersus spiritum, non est præcedens natura hominis instituti, sed consequens pœna peccati.

Quantislibet uitij turbetur natura quæcumq; institutio eius semper est bona: Nam sicut institutio corporis bona est, etiam quando nascitur morbidus, & institutio animi bona est, & quando nascitur fatuus, sic institutio ipsius hominis bona est, quando nascitur originalis peccati obnoxius.

Sicut quidam parentes aggrauant originale peccatum, ita quidam releuant: sed nullus tollit, nisi ille, de quo dictum est, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi: cui nullum bonum hominis impossibile, nullum malum insanabile.

Non ad merita hominum, sed ad dei misericordiam pertinet, cum ex illa massa primi hominis, cui mors merito debetur, quisq; liberatur: Non est enim iniustitia apud deum, quia in remittente non est exigendum quod debet iniustus. Et ibi gratuita est indulgentia, ubi iusta posset esse uindicta. Natura humana

et si

et si in illa integritate in qua condita est, maneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuvante seruaret. Vnde cum sine dei gratia salutem non posset seruare quam accepit, quomodo sine dei gratia potest recuperare quod perdidit?

Inexausabilis est omnis peccator, uel originis reatu, uel additamento propriæ uoluntatis, siue qui nouit, siue qui ignorat, siue qui iudicat, siue qui non iudicat: quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere non luerunt, sine dubitatione peccatum est: in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in utrisq; non est exausatio, sed iusta damnatio.

Plus enim proculdubio est agere, quam regere: qui enim regitur, aliquid agit: & ideo regitur, ut recte agat: qui autem agitur, agere ipse aliquid uix intelligitur. Et tantum præstat uoluntatibus nostris gratia saluatoris, ut non dubitet apostolus dicere: Quotquot spiritu dei aguntur, hi filij dei sunt. Nec aliquid in nobis libera uoluntas melius agere potest, quam ut illi se commendet, qui male agere non potest.

Liberari à corpore mortis huius omni sanato languore concupiscentiæ carnis, est non ad pœnam corpus recuperare, sed ad gloriam.

Hominem sine deo nihil posse. 311.

Multa bona facit deus in homine, quæ non facit homo, nulla uero facit homo, quæ deus non facit, ut faciat homo.

Vera iustitia. 312.

Iustitia secundum quam iustus ex fide uiuit: quoniam per spiritum gratiæ homini ex deo uera iustitia est, quæ licet non immerito in aliquibus iustis pro huius uitæ capacitate perfecta dicatur, parua tamen est ad illam magnam quam capit æqualitas angelorum, quam Paulus quia nondum habebat, propter illam quæ iam inerat, perfectum, et propter istam quæ adhuc deerat, imperfectum se esse dicebat. Sed plane minor iustitia ista facit meritum, maior illa facit præmiū: unde qui istam non sequitur, illam non assequitur.

Mortalitas Christi secundum carnem. 313.

De uno solo mediatore dei et hominum homine Christo Iesu fides catholica nouit, quod pro nobis mortem id est, peccati poenam sine peccato subire dignatus est: Sicut enim solus ideo factus est hominis filius, qui habuit sine meritis poenam, sic nos per illum sine bonis meritis gratiam. Quia sicut nobis non debebatur aliquid boni, ita nec illi aliquid mali. Commendans ergo dilectionem suam in eos quibus daturus erat indebitam uitam, pati pro eis indebitam mortem uoluit.

De natura et gratia. 314.

Sicut eis qui uolentes in lege iustificari, à gratia exa-

derunt, uerissime dicit apostolus, Si ex lege iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est: sic eis qui gratia commendant, præcipit fides Christi, fidem autem Christi putant esse naturam, uerissime dicitur: Si per naturam iustitia est, ergo Christus gratis mortuus est. Iam hoc enim lex erat, et non iustificabat, iam hoc erat et natura, et non iustificabat. Ideo Christus non gratis mortuus est, ut et lex per illum impleretur, qui dixit, Non ueni soluere legem, sed adimplere: et natura per Adam perditam, per illum repararetur, qui dixit, uenisse se querere et saluare quod perierat.

Misericordia et iudicium. 315.

Posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, non est naturæ hominum: habere autem fidem, sicut habere charitatem, gratiæ est fidelium. Sed cum uoluntas credendi alijs præparetur, alijs non præparetur à domino, discernendum est, quid ueniat de misericordia eius, quid de iudicio. Vniuersæ enim uiae domini misericordia et ueritas. Inuestigabiles autem sunt uiae ipsius: inuestigabilis igitur et misericordia quæ gratis liberat, et ueritas, quæ iuste iudicat.

De auxiliando. 316.

Nemo exigit quicquam, ad id in quo ipse est, nisi in aliquantulum ad id in quo est, descendat.

Amor gloriæ 317.

Quas uires nocendi habeat humane gloriæ amor,

non sentit, nisi qui ei bellum indixerit: quia si cuius
facile est laudem non cupere, dum negatur, difficile est
ea non delectari, cum offertur.

De bonorum temporalium contemptu. 318.

Omnes mundi opes contemnit, qui non solum quan-
tum potuit, sed etiam quantum uoluit habere, con-
temnit. In quo cauendum est, ne surrepat elatio. Vti-
lius enim terrena opulencia humiliter retinetur, quam
superbe relinquitur.

Ira cohibenda. 319.

Nulli irascenti uidetur ira sua iniusta. Vnde ab omni
indignatione cito redeundum est ad mansuetudinis
lenitatem: Nam pertinax motus facile in eius odium
transit, cui non celeriter ignoscatur.

De lege et gratia. 320.

Qui dedit legem, ipse dedit et gratiam. Sed legem
per seruum misit, cum gratia ipse descendit, ut quia
lex ostendit peccata, non tollit, uolentes suis uiribus
legem exequi, nec ualentes, cogantur ad gratiam, quae
et impossibilitatis morbum, et inobedientiae aufert
reatum.

De uero sabbato. 321.

Verum sabbatum Christianus obseruat, abstinens se
ab omni opere seruili, id est, a peccato: quoniam qui
facit peccatum, seruus est peccati.

Fons bonorum Deus. 322.

Nemo habet de suo, nisi peccatum et mendacium:
Si quid autem homo habet ueritatis atque iustitiae, ab
illo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo, ut
ex eo quasi quibusdam guttis irrorati, non desiciamus
in uia.

Inseparabile opus patris. 323.

Quod pater cum Christo facit, Christus facit: et quod
Christus cum patre facit, pater facit: nec seorsum facit
nec seorsum aliquid agit inseparabilis charitas, sicut
ipse dominus dicit, Ego et pater unum sumus.

Quibus profit baptismus. 324.

Regenerationis gratiam, ita etiam hi non minuunt,
qui eius dona non seruant, sicut lucus niterem loca
immunda non polluunt. Qui ergo gaudes baptismi
perceptione, uiue in noui hominis sanctitate, et te-
nens fidem quae per dilectionem operatur, habe bo-
num quod nondum habes, ut profit tibi bonum quod
habes.

De ueritate. 325.

Sic est ueritas Christus, ut totum uerum accipitur
in Christo, uerum uerbum dei, deus aequalis patri,
uera anima, uera caro, uerus homo, uerus deus, ue-
ra natiuitas, uera passio, uera mors, uera resurre-
ctio. Si aliquid horum dixeris falsum, intrat pu-
tredo: de ueneno serpentis nascuntur uermes men-
daciorum, et nihil integrum remanebit: quia ubi

fuert falsi aliaius corruptio, ibi ueritatis integritas non erit.

De charitate. 326.

Tanta est charitas, quæ si desit, frustra habentur cætera: si aſit, habentur omnia.

Quo reliquerit Christus patrẽ et matrẽ. 327.
Reliquit Christus patrẽ, q̃a cum in forma dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens. Hoc eſt enim, reliquit patrem: non quia deſeruit & reſiſit à patre, ſed quia non in ea forma apparuit hominibus, in qua equalis eſt patri. Reliquit autem matrem, relinquendo ſynagogam Iudeorum, de qua ſecundum carnem natus eſt, inherendo eccleſiæ, quam ex omnibus gentibus congregauit.

Adam primus & ſecundus 328.

Dormit Adam, ut fiat Eua: moritur Chriſtus, ut fiat eccleſia. Dormiente Adam fit Eua de latere: mortuo Chriſto lanæa perforatur latus, ut ſupereffluant ſacramenta, quibus formetur eccleſia. Vnde apoſtolus ipſum Adam dicit formam futuri: Quia ſicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes uiuificentur.

De incarnatione uerbi. 339.

Deus homo factus eſt, quid facturus eſt homo, propter quem deus factus eſt homo?

Duplex hominũ natiuitas. 330.

Vna eſt natiuitas de terra, alia de cælo eſt: una eſt de carne, alia eſt de ſpiritu: una eſt de eternitate, alia de mortalitate: una eſt de maſculo & foemina, alia eſt de deo & eccleſia: & ipſæ duæ ſingulares ſunt. Quomodo ergo uterus non poteſt repeti, ita nec baptiſmus.

Fons bonorum Deus. 331.

Inuiſibilia attendas, nec panis eſt deus, nec aqua eſt deus, nec lux iſta eſt deus, nec uestis eſt deus, nec domus iſta eſt deus: omnia enim hæc, uiſibilia ſunt, & ſingula ſunt. Quod enim eſt panis non hoc eſt aqua, & quod eſt uestis, non hoc eſt domus, & qd̃ ſunt iſta, nõ hoc eſt deus: uiſibilia enim ſunt. Deus autem totum tibi eſt, quod recte deſideras, & omnium bonorum uarietas uno fonte perfunditur, quoniam cum ſua tribuit, ſeipſum ſub diuerſis munerũ ſuorum nominibus impertit.

De intellectu. 332.

Anima carnalia appetens, foemina comparatur nõ habenti rectorem uirum, qui eſt intellectus, cuius eã oportet ſapientia gubernare: nõ quaſi aliud ſit quã anima, ſed quia obtutus quidam oculis ſit anima. Sicut enim exteriores oculi quiddam ſunt carnis, ita mens quiddam eſt animi: quod in eo ſecundum participationem diuinæ rationis exallit. Et tũc omnibus

motibus eius bene præsidet, cum superna luce radiatur, ut sit in ea lumen uerum, quod illuminat oëm hominem uenientem in hunc mundum.

Locus orationis. 333.

Quid supplicaturus deo locum aptum & sanctum requiris? Interiora tua munda, & omni inde mala cupiditate repulsa præpara tibi in cordis tui pacem secretum. Volens in templo orare, in te ora, & ita age semper, ut dei templum sis: Ibi enim deus exaudit, ubi habitat.

Homo interior. 334.

Sensus corporis corporalia nundat cordi, & non omnium facultas eadem: quia non inde uidetur, unde auditur: nec unde sapor, inde & odor capitur. Nec hi ministri sine tactu ad leuia & graui, calida & frigida, humida & siccata discernenda sufficiunt. In corde uero animus suo tantum sensu diiudicat, & omnes uarietates uno motu attingit, & quicquid discretionis inter bona & mala, iusta & iniusta rationabiliter inuenit, unus est intentionis affectus.

Vita filij Dei. 335.

Dei filius dicitur uitam habere in semetipso, sicut habet pater, non participando adeptus, sed nascendo. Vitam enim genuit pater uitam, nec differt in aliquo essentia genitoris et geniti, cum sic ex patre sit filius, ut consempiterna non una quidem persona, sed una sit deitas.

fit deitas. Quamuis nunquam recedat à filio pater, ad iudicandos tamen uiuos & mortuos, non ipse dicitur, sed filius assuturus: quia ibi nec patris, nec filij deitas, sed illa forma uidebitur filij, quam sibi per sacramentum incarnationis uniuuit. Ipsa ergo erit iudex, quæ coram iudice stetit: ipsa iudicabit, quæ iudicata est, ut uideant impij eius gloriam, in cuius mansuetudinem fremuerunt. Talis ergo apparebit iudex, qualis uideri possit, & ab eis quos coronaturus, & ab eis quos damnaturus est. Pater autem non apparebit, quia serui forma non est indutus: sed filio, qui etiam homo factus est, dedit iudicij potestatem.

Voluntas Dei. 336.

Suam uoluntatem homines faciunt, non dei, quando agunt id, quod deo displicet: Quando autem ita faciunt, ut uolunt, ut diuinæ seruiant uoluntati, quæ uis uolentes agunt, illius tamen uoluntas est, à quo & preparatur & iubetur, quod uolunt.

Doctrina patris per uerbū. 337.

Si illum docet pater, qui audit uerbum eius, quære quid sit Christus, & inuenies uerbum eius. In principio erat uerbum, non autem in principio deus factum uerbum, sicut in principio deus fecit cælum et terram. Verbum enim dei deus est, non creatura: nec factum inter omnia, sed per quod facta sunt omnia.

Vt ergo ad talis uerbi doctrinam homo in carne constitutus possit accedere, uerbum caro factum est, & habitauit in nobis.

Corpus Christi. 338.

Caro Christi uita fidelium est, si corpus ipsius esse non negligant: Fiant ergo corpus Christi, si uolunt uiuere de spiritu Christi, de quo non uiuit, nisi corpus Christi.

Qui edant corpus Christi. 339.

Esam uitæ accipit, & poculum uitæ bibit, qui in Christo manet, & cuius Christus habitator est. Nam qui discordat à Christo, nec panem eius manducat, nec sanguinem bibit: etiā si tantæ rei sacramentum ad iudiciū suæ præsumptionis quotidie indifferenter accipiat.

Malorum felicitas. 340.

Velut mundana sapientia, ut nunquam permetteret eos deus qui mali sunt esse felices, quod utiq; non finet: sed ideo mali, cum habent quod uolunt, felices putantur, quia quid sit felicitas, ignorant.

Mutatio cordis. 341.

Aliud est migrare corpore, aliud corde: Migrat corpore, qui motu corporis mutat locum: migrat corde, qui motu cordis mutat affectum. Si aliud amabas, non es nisi ubi eras.

Unctio Christianorum 342.

Christi nomen à chrismate est, idest, ab unctione: Quia ergo omnis christianus sanctificatur, ut intelligat se, non solū sacerdotalis & regie dignitatis esse consortem, sed etiā contra diabolum fieri luctatorem.

De lumine. 343.

Sequamur Christum lumen uerum, nec ambulemus in tenebris. Tenebræ autem metuendæ sunt, mori, non oculorum: & si oculorum, non exteriorum, unde discernitur non album & nigrum, sed iustum & iniustum.

Incarnatio Verbi. 344.

Catholica fides dominum Iesum Christum et uerum deum et uerū hominem, credit & prædicat. Vtrūq; enim scriptum est, & utrunq; uerum est. Qui deū tantūmodo asserit esse Christum, & potentiam negat qua creatus est, & medianam qua sanatus est. Qui hominem tantūmodo asserit Christum, potentiam negat qua creatus est. Vtrūq; ergo anima fidelis ac recta suscipe: est deus Christus, est & homo Christus: equalis deo Christus, equalis patri, unum cum patre: equalis homo Christus uirginis filius, trahens de homine mortalitatem, non autem iniquitatem.

Missio uerbi. 345.

Missus Christus dominus à patre, non recessit à patre. Missio eius incarnatio fuit, & inuisibili deitate hæc fuit, in hunc mundum uenire, quod appareret.

Quod si cito aperetur, nō opus erat ut crederetur. Credendo ergo capitur, quod nisi credatur, nunquā intelligatur.

De patre & filio. 346.

Vt recte credatur pater et filius, et ipse filius audiendus est dicens: Ego & pater unum sumus. Duobus enim uerbis duæ simul hæreres detruncantur: Nam per id quod ait, unum, Arrium perculit: per illud qd' ait, sumus, Sabellium strauit: quia nec sumus, de uno, nec unum, diceret de diuerso.

Christus deus & homo. 347.

Verumq; nouerimus esse in Christo, & unum quo æqualis patri est, et unum quo illo maior est pater. Illud uerbum est, illud caro est: illud deus est, illud homo est, sed unus est Christus deus & homo.

Unitas dilectionis. 348.

Multorum hominum multe sunt sine dubio animæ, & multa sunt corda: sed ubi per dilectionem fidēq; adherant deo, una anima & unum cor fiunt. Si ergo charitas dei quæ diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis, tantā unitatem multarum animarum, & multorum cordium facit: quanto magis certius in patre & filio & spiritu sancto æterna et incommutabilis unitas manet, ut indifferens trinitas, unus deus, et unum lumen, & unum principium.

Doctrina patris ad filiū. 349.

Non sic docuit pater filium, quasi indoctum genuerit, & scientiam contulerit nescienti: sed intemporalis doctrinæ est intemporalis essentia: Hoc est, à patre doceri, quod est à patre generari: quia simplicitas naturæ est, esse & nosse: sed non est aliud atq; aliud, sed id ipsum.

Fides & Veritas. 350.

Fides semper præuenit uisionem: Credimus enim ut cognoscamus, non cognoscimus, ut credamus. Fides ergo est, quod non uides credere, ueritas quod credidisti uidere.

Prædicatio ueritatis. 351.

Bonus odor Christi est prædicatio ueritatis, quo odore uitam caput, qui euangelio bonis operibus seruit & congruit: Mortem autem incurrit omnis, qui ab his, quæ bene loquitur, uita dissentit: quæ conditio, et auditores constringit, cum recta prædicatio ab his per incredulitatē auditur in mortem, ab alijs per fidem suscipitur in salutem.

Facultas credendi. 352.

Fides Christi est, credere in eum, qui iustificat impiū, credere in mediatorem, sine quo nullus reconciliatur deo: credere in saluatorem, qui uenit querere & saluare qd' perierat: credere in eum, qui dixit, Sine me nihil potestis facere. Sed hanc fidem nō appre-

hendit, qui ignorans dei iusticiā, qua iustificatur impius, suam vult constituere, qua conuincatur superbus.

Vera dilectio. 343.

Charitatem habens, quæ ex puro corde, & conscientia bona, & fide non ficta diligit deum, & proximum sicut seipsum. Amator enim dei, amator est sui: & qui non diligit deum, non diligit proximum, quia non diligit seipsum. Pro hac autem dilectione patienter etiā mundi odia sunt toleranda: necesse est enim ut nos oderit, quos uidet odisse quod diligit.

Duplex mudi significatio. 354.

Duo hominum genera sub uno nomine nuncupantur, mundi. Sicut enim dicitur mundus in impijs, sic dicitur mundus in sanctis. Vnde cū totus in semetipso, et in amore & in odio discordet, nos eum et odisse iubemur & amare: cum dicitur nobis, Nolite diligere mundum; & cum dicitur, Diligite inimicos vestros, ut quorum execramur iniquitatem, optemus salutem.

Vitanda scientiæ gloria. 355.

Ad uitandam tentationem uani gloriæ, melior est discipuli, quam docentis status. Tutius enim auditur ueritas, quā prædicatur: Quoniā cum doctrina recipitur, humilitas custoditur: cum autem disputatio placet, uix est ut differentem non pulset quantalacumque instantia.

Quō se laudet Deus. 356.

Periculosum est homini sibi placere, cui auendum est superbire. Deus autem quantumcumque se laudet, non se extollit exaltus, nec se uult sua maiestate uideri maiorem: sed cum homini loquitur potentiam suam, nō hoc agit, ut gloriosior ipse, sed ut ille melior fiat, & doctior. Nobis enim prodest autorem nostrum cognoscere, & ei qui est super omnia subiacere: ne de re quam non possumus comprehendere quid est, possumus sentire quod non est.

Remissio peccatorum. 357.

Christiana obseruantia ad perfectæ pietatis profectū per mutuam maxime peruenit indulgentiam peccatorum, dante nobis domino suæ bonitatis exemplū. Nam si ille in quo nullum omnino fuit peccatū, interpellat pro peccatis nostris, quanto magis nos iniūctam pro proprijs orare debemus. Amplectenda quippe est homini, qui non omni potest carere peccato, tam benigna conditio, ut dimittendo peccata aliena, diluat sua.

Beatitudo sanctorum. 358.

Iustorum desideriorum societati tunc nihil deerit, quando deus omnia in illis omnibus erit: ad quā beatitudinem hi perueniunt, qui huic seculo, ante separationem animæ carne moriuntur, nec in eis inueniuntur cupiditatibus, quas sola superat dilectio dei,

ut id patiat iniquitas, quod elegit, et eo bono fruatur iustitia, quod amauit.

Christus uerus homo. 359.

Qui sic confiteatur dominum Iesum Christum, ut eundem hominem neget uerum, habentem scilicet unitam sibi nostrae carnis et animae naturam, non est pro illo mortuus Christus: quia secundum hominem mortuus est Christus. Non reconciliatur per mediatorem deo: Unus est enim deus, et unus mediator dei et hominum homo Christus Iesus. Nec iustificatur per ipsum: quia sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per obedientiam unius hominis iusti constituentur multi. Non resurget in resurrectione uitae: quia per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes uiuificantur. Nullus se beati Petri defendat exemplo, qui se multis lachrymis accusauit et lauit, ut principem suum ecclesia, non negationis, sed poenitentiae imitatione sequeretur.

De aeternitate. 360.

In quibusdam aeternis potest esse aliqua distantia: ipsa namque aeternitas absque diuersitate mensurae est. Multae quippe mansiones in una uita uarias meritorum significant dignitates: Sed ut deus omnia in omnibus erit, fiet etiam in dispari claritate per gaudium, ut

quod habent singuli, commune sit omnibus. Quoniam per connexionem dilectionis, a gloria capitis, nulla aliena erit pars corporis.

De fide. 361.

Fides eorum, qui deum uisuri sunt, quod non uidet, credit: nam si uidet, non est fides. Credenti pollicetur meritum, uidenti redditur premium.

Petitio rerum noxiarum. 362.

Male usus eo quod uult accipere, deo potius miserrime non accipit. Proinde si hoc ab eo petitur, unde homo exauditus laedatur, magis metuendum est, ne quod possit deus dare ut propitius, det iratus.

De dilectione. 363.

Qui diligit me, inquit dominus, diligitur a patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo illi meipsum. Quid est enim, diligam, tanquam tunc dilecturus sit, et nunc non diligit? Absit. Quomodo enim nos pater sine filio, aut filius sine patre diligit? Quomodo inseparabiliter operantur, separabiliter diligunt? Sed ad hoc, diligam eum, ad hoc quod sequitur, et manifestabo ei meipsum. Diligam et manifestabo, id est, ad hoc diligam, ut manifestem. Nunc enim ad hoc dilexit, ut credamus, et mandatum eius teneamus: tunc ad hoc diliget, ut uideamus, et ipsam uisionem mercedem fidei capiamus. Quia et nos nunc diligimus credendo, quod uidebimus, tunc autem

diligemus uidendo, quod credidimus.

De palmitibus in uita. 364.

Ita sunt palmites in uita, ut uitā nihil conferant, sed inde accipiant, unde uiuant. Sic quippe uitis est in palmitibus, ut uitale alimentum subministret eis, nō sumat ab eis. Ac per hoc, et manentem in se habere Christum, & manere in Christo, discipulis utrumque prodest, non Christo. Nam præso palmis potest de uiua radice alius pullulare: qui autē præsus est, sine radice uiuere non potest.

Modus humane iustitiæ. 365.

Diuinitus dictum est, noli esse iustus multum: quoniam niam non est iustitia sapientis, sed superbia præsumptis. Qui ergo sic fit nimis iustus, ipso nimio fit iniustus. Quis est autem qui se facit iustum, nisi qui dicat se non habere peccatum?

Simplicitas diuinitatis. 366.

Nullius etiam incorporeæ creaturæ uere simplex substantia est, cui non est esse quod nosse: potest enim esse, nec nosse. At illa diuina substantia non potest, quia id ipsum est, quod habet. Ac per hoc sic non habet scientiam, ut aliud sit illi scientia qua scit, aliud essentia qua est, sed utrumque unum: quāuis non utrumque dicendum sit, quod uerissime simplex & unum est. Habet enim uitam pater in semetipso, nec aliud est ipse, quam uita quæ in illo est, et dedit filio habere

uitam in semetipso, hoc est, genuit filium, qui & ipse uita est. Sic itaque debemus accipere, quod de spiritu sancto dictum est: Non enim loquetur à semetipso, sed quæcumque audiet loquetur, ut intelligamus nō cum esse à semetipso. Pater quippe solus de alio non est: Nam & filius de patre natus est, et spiritus sanctus de patre procedit: pater autem nec natus est de alio, nec procedit. Nec ideo sane aliqua disparitas in summa illa trinitate cogitationi occurrat humane, quia et filius ei de quo natus est, & spiritus sanctus ei de quo procedit, æqualis est.

Temporalitas deitatis. 367.

Quamuis natura incōmutabilis non accipiat, fuit et erit, sed tantum est, ipse enim ueraciter est, quia aliter quā est, esse non potest: tamen propter mutabilitatem temporum, in quibus uersatur nostra mortalitas, non mendaciter dicimus: & fuit, et est, & erit. Fuit in præterito, est in præsentibus, erit in futuris: fuit quippe, quia nunquā desinit: erit, quia nunquā deerit: est, quia semper est. Neque enim uelut qui iam non sit, cum præteritis occidit, aut cum præsentibus tanquam non maneat labitur, aut cum futuris tanquam non fuerit orietur. Proinde cum secundum temporum uolumina locutio humana uariatur, qui per nulla deesse potuit, aut potest, aut poterit tempora, uere dicitur de illo cuiuslibet temporis uerba.

Semper itaq; audit spiritus sanctus, qui semper scit:
et scire et audire hoc illi est, quod semper esse: sem-
per uero illi est esse, de patre proædere. Nemo
autem potest dicere, qd' non sit uita spiritus sanctus,
cum uita pater, uita sit filius. Ac per hoc sicut pater
cum habeat uitam in semetipso, dedit et filio uitam
habere in semetipso, sic spiritui sancto dedit uitam
proædere de illo, sicut et proædit de ipso.

Dilectio Dei. 368.

Prorsus donum dei est, deum diligere. Ipse ut dilige-
retur donum dedit, qui non dilectus dilexit. Dissi-
cantes amati sumus, ut fieret in nobis unde placere
mus. Diffudit enim charitatē in cordibus nostris spi-
ritus patris et filij, quem cū patre amamus et filio.

De pax Christi. 369.

Pax Christi finem temporis non habet, et ipsa est
omnis intentionis actionisq; perfectio: propter hanc
sacramētis eius imbuimur, propter hanc mirabilibus
eius operibus et sermonibus erudimur, propter hanc
spiritus sancti pignus accipimus, propter hanc in eum
credimus et speramus, et amore ipsius quantum
donat accendimur: propter hanc deniq; omnem tri-
bulationem fortiter toleramus, ut in ea feliater sine
tribulatione regnemus. Vera enim pax unitatem facit,
quoniam qui adheret deo, unus spiritus est.

De temporibus. 370.

Omne tempus ab illo est dispositum, qui tempori
subditus non est: quoniam quæ futura erant per sin-
gula tempora, in dei sapientia habent efficaces cau-
sas, in quas nulla sunt tempora. Non ergo credatur
hora passionis domini fato urgente uenisse, sed deo
potius ordinante. Non enim causa necessitatis Chris-
to intulit crucem, nec sydera coegerunt meri syde-
rum conditorem, qui intemporalis cum patre, sic
tempus quo carne moreretur, quemadmodū et quo
de matre nasceretur elegit.

De unitate trinitatis. 371.

In eo autem quod dicitur, Hæc est autem uita æter-
na, ut cognoscant te solum uerum deum, et quem
misisti Iesum Christum: ordo uerborum est, ut cog-
noscant te solum uerū deum, et quem misisti Iesum
Christum cognoscant solum deū uerum. Consequen-
ter enim intelligitur et spiritus sanctus: quia spiritus
est patris et filij, tanquam charitas substantialis et
consubstantialis amborum: quoniam non duo dii, pa-
ter et filius: nec tres dii, pater filius et spiritus
sanctus, sed ipsa trinitas unus solus uerus deus.
Nec idem pater, qui filius: nec idem filius, qui pa-
ter: nec idem spiritus sanctus, qui pater aut filius:
quoniam tres sunt. pater, et filius, et spiritus san-
ctus, sed ipsa trinitas in his deus unus.

Quo pater filio dedit. 372.

Quicquid deus pater deo filio dedit, gignendo dedit. Ita enim dedit filio pater, sine quibus filius esse non possit, sicut ei dedit, ut esset. Nam quomodo uerbo uerba daret aliqua, in quo ineffabiliter dixit omnia.

De custodia Dei. 373.

Custodiam dei circa nos non tanquam carnaliter debemus accipere, uelut uicissim nos seruient pater, et filius, amborum in nobis seruandi alternante custodia, quasi alius alio discedente suar dat: Simul enim custodiunt, pater et filius et spiritus sanctus, qui est unus uerus deus. Sed scriptura nos non leuat, nisi descendat ad nos: sicut uerbum caro factum descendit, ut nos releuaret, non cecidit ut iaceret. Si descendente cognouimus, cum leuante singamus, et intelligamus cum ita loquitur, personas eam distinguere, non separare naturas.

De gratia Dei. 374.

Si naturam cogitemus in qua creati sumus, cum omnes ueritas creauerit, quis non est ex ueritate? Sed non omnes sunt, quibus ut audiam ueritatem et credant, ex ipsa ueritate praestatur. Nullus proculdubio praecedentibus meritis saluatur, ne gratia non sit gratia: Si enim dixisset, omnis qui audit uocem meam ex ueritate est, ideo dictus ex ueritate putaretur, quia obtemperat ueritati. Non autem hoc ait, sed omnis inquit, qui ex ueritate, audit uocem meam: Ac

per hoc non ideo est ex ueritate, quia audit eius uocem, sed ideo audit, quia ex ueritate est, id est, quia illi hoc donum collatum est: quod quidem non est aliud, quam donante Christo, credit in Christum.

Amor erga Deum. 375.

Quisquis seipsum, non deum amat, non se amat: et quisquis deum, non seipsum amat, ipse se amat: Qui enim non potest uiuere de se, moritur utique amando se. Cum ergo ille diligitur de quo uiuitur, non se diligendo magis diligit, qui propterea se non diligit, ut eum de quo uiuit, diligit.

Indiuisum patris et filij opus. 376.

Quicquid illud est, quod oportet patrem agere ad filium, non fit nisi per eundem filium ad ipsum, scilicet quod filius hominis est, et factus inter omnia per ipsum: quia filius dei est, et per illum sunt a patre omnia.

De subiectione filij. 377.

Non est mirum dicere apostolum, etiam in futuro se uolo patri filium subiectum futurum, ubi ait: Tunc et ipse subiectus erit ei, qui illi subiecit omnia. Quamdoquidem in filio forma humana mansura est, qua semper maior est pater. Quamuis non defuerunt, qui illam tunc filij subiectionem ipsius humanae formae in diuinam substantiam commutandam intelligendam putarunt, tanquam hoc aliquis rei subiaceretur,

quod in eā uertitur & mutatur. Sed intelligi potest, ideo magis dixisse apostolum, etiā tunc patri filium fuisse futurum subiectum, ne quis in eo putaret spiritum et corpus humanum conuersione aliqua consumentū: ut sit deus omnia, non tantum in illius forma hominis, sed in omnibus, quando capitis gloria uniuersum corpus implebit.

Ad laudem conditoris omnia referenda. 378.

Quicquid, bona quamuis magna, quamuis minima, nisi ex deo esse non possunt. Quid enim maius in creaturis, quam uita intelligens? aut quid minus esse potest, quam corpus? Quae quantumlibet efficiant, & in id tendant ut non sint, tamen aliquid formae illius remanet, ut quolibet modo sint. Quicquid autē formae cuiuspiā rei deficiētis remanet, ex illa forma est, quae nescit deficere, motusq; ipsos rerum deficiētiū uel proficiētiū, excedere numerorum suorum leges non sinit. Quicquid ergo laudabile aduertitur in rerum natura, siue exigua, siue ampla, quod laude dignum iudicetur, ad excellentiā & ineffabilem laudem referendum est conditoris.

Præsentia Dei. 379.

Neminem deus ad peccandum cogit, præuidet tamen eos, qui propria uoluntate peccabunt. Cur ergo non uindictæ iustus, q̄ fieri non cogit præsciens? Sicut enim nemo memoria sua cogit facta esse quæ præuenerunt, sic

sic deus præsentia sua non cogit faciēda, quæ futura sunt. Et sicut homo quædam quæ faciāt meminuit, nec tamen omnia quæ meminuit faciāt, ita deus omnia quorum ipse auctor est, præscit, nec tamen omnium quæ præscit, ipse auctor est. Quorum autem non est auctor malus, iustus est ultor.

De credendis operibus Dei 380.

Humana anima naturaliter diuinus, ex quibus pendet, connexa rationibus, cum diat melius fieri hoc quam illud, si uerum diat, & uidet quod diat, in illis supernis rationibus uidet. Credat ergo deum fuisse quod recto intellectu ab eo faciendum fuisse cognoscat, etiam si hoc in rebus factis non uidet: qui etiā si cœlum oculis uidere non posset, & tamen ratione uera tale aliquid faciendum fuisse collegerit, credere debuit factum fuisse, quamuis id oculis non uiderit. Non enim cogitatione arneret factum fuisse, nisi his rationibus in quib. facta sunt omnia. Quod autē ibi nō est, nec potest uera cogitatione uidere qd nō est.

Misericordia Dei. 381.

Quid tam dignum misericordia quam miser est? & quid tam indignum misericordia, quam superbus miser? Ex quo factum est, ut illud dei uerbum per quod facta sunt omnia, & quo fruitur omnis angelica beatitudo, usq; ad miseriam nostram, porrigat clementia suam. Et uerbum caro factum est, ut habitaret in

nobis: sic enim posset panem angelorum homo manducare, nondum angelis adequatus, si panis iste angelorum hominibus dignaretur æquari. Nec sic descendit ad nos, ut illos desereret, sed simul integer illis, integer nobis, illos intrinsecus pascens per id quod deus est, nos forinsecus admonens, per id quod nos sumus, & idoneos fecit per fidem, quos per speciem pascat equaliter.

De uitio. 382.

Dubium non est, contra naturam esse omne uitium, & eius rei cuius est uitium. Quapropter quoniam in quacunque re non uituperatur nisi uitium, ideo uitium est, quia contra naturam est. Nullius rei recte uituperatur uitium, nisi cuius natura laudatur. Non enim in uitio dissoluitur, nisi quod corrumpit, quod in natura placet.

Pœna peccati 383.

Omne peccatum animæ est. Duo sunt pœnalitæ, ignorantia & difficultas. Ex ignorantia deprauat error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro ueris ut erret inuitus, & resistendo repugnationi carnalis uinculi non posse ab illiatis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati.

Varietas remediorum 384.

Vt ars medicinæ cum eadem maneat, neque ullo modo

ipsa mutetur, mutat tamen præcepta languentibus, quia mutabilis est nostra ualeitudo. Ita diuina providentia, cum sit ipsa omnino incommutabilis, mutabili tamen creaturæ uarie subuenit, & pro diuersitate morborum alijs alia iubet aut uetat, ut à uitio unde mors incipit, & ab ipsa morte ad naturam suam & essentiam ea quæ deficiunt, id est, ad nihilum trahunt, reducat & firmet.

Prima hominis præuariatio. 385.

Primum animæ rationalis uitium est, uoluntas ea faciendi quæ uetat summa & intima ueritas. Ita homo de paradiso in hoc seculum depulsus est, id est, ab æternis, ad temporalia, à copiosis ad egena, à firmitate ad infirma. Non ergo à bono substantiali ad malum substantiale, quia nulla substantia malum est: sed à bono æterno ad bonum temporale, à bono spirituali ad bonum carnale, à bono intelligibili ad bonum sensibile, à bono summo ad bonum infimum. Est igitur quoddam bonum, quod si diligit anima, peccat: quia infra illam ordinatum est, quare ipsum peccatum malum est, non ea substantia quæ peccando diligitur.

De incommutabili ueritate. 386.

Lex omnium artium est, cum sit omnino incommutabilis, mens uero humana cui talem legem uidere cōassum est, mutabilitatem pati possit erroris, satis apparet

supra mentem nostrā esse legem, quæ ueritas dicitur.
Nec iam illud ambigendum est, incommutabilem natura,
quæ supra animam rationalem sit, deum esse:
Et ibi esse primam uitam Et primam essentiam, ubi
est prima sapientia. Nam hæc est illa incommutabilis
ueritas, quæ lex omnium artium recte dicitur, Et ars
omnipotentis artificis. Itaque cum se anima sentiat, nec
corporum speciem motumque iudicare secundum seipsam,
simul oportet cognoscat, prestare suam naturā
ei naturæ, de qua iudicat: prestare autem sibi eam
naturam, secundum quam iudicat, Et de qua nullo
modo iudicare potest.

Quo initiatur cor ad discendum. 387.

Ad discendum necessario dupliciter duamur, auctoritate atque ratione. Tempore auctoritas, re autem ratio prior est. Aliud est enim quod in agendo ante ponitur, aliud quod pluri in appetendo aestimatur. Quia ergo Et principium sapientiæ timor domini, Et per humilitatem ad sublimia gradus est, incedat humana ignorantia per fidem, ut mereatur fidei uidere quod credit.

De diuitijs. 388.

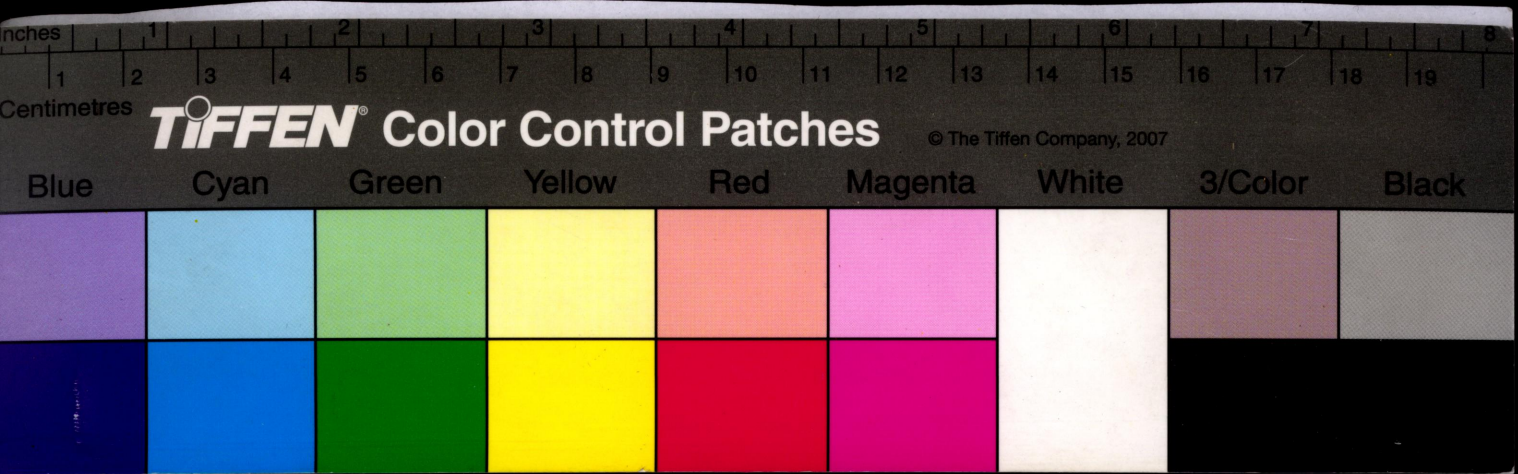
Diuitijs, floribus et maiorum nobilitate te iactas, Et exultas de patria Et pulchritudine corporis, Et honoribus qui tibi ab hominibus deferuntur, respice te ipsum quia mortalis es, Et quia terra es, Et in terra

ram ibis. Circumspice eos qui ante te similibus splendoribus fulsere. Vbi sunt quos amiciebant auium potentatus? Vbi insuperabiles imperatores? Vbi qui conuentus disponebant Et festa? Vbi equorum splendidi inuectores? Vbi exeratum duas? Vbi satrapæ tyrannidæ? Nunc omnia puluis, nunc omnia fauilla, nunc in paucis uersibus eorum uitæ memoria est. Respice sepulchra, Et uide quis seruus, quis dominus, quis pauper, quis diues: discerne si potes, uinctum à rege, fortem à debili, pulchrum à desermi.

Memor sis itaque ne extollaris aliquando: memor autem eris, si tempus respexeris.

FINIS.

IMPRESSVM IN INCLYTA.
TRANSYLVANIAE
CORONA.

supra mentem nostrā esse legem, quæ veritas dicitur. Nec iam illud ambigendum est, incommutabilem naturā, quæ supra animam rationalem sit, deum esse: & ibi esse primam uitam & primam essentiam, ubi est prima sapientia. Nam hæc est illa incommutabilis veritas, quæ lex omnium artium recte dicitur, & ars omnipotentis artificis. Itaque cum se anima sentiat, nec corporum speciem motumque iudicare secundum seipsam, simul oportet cognoscat, præstare suam naturā ei naturæ, de qua iudicat: præstare autem sibi eam naturam, secundum quam iudicat, & de qua nullo modo iudicare potest.

Quo initiatur cor ad discendum. 387.

Ad discendum necessario dupliciter duamur, auctoritate atque ratione. Tempore auctoritas, re autem ratio prior est. Aliud est enim quod in agendo anteponitur, aliud quod pluris in appetendo æstimatur. Quia ergo & principium sapientiæ timor domini & per humilitatem ad sublimia gradus est, incedat humana ignorantia per fidem, ut mereatur fides uidere quod credit.

De diuitijs. 388.

Diuitijs, floribus et maiorum nobilitate te iactas, & exultas de patria & pulchritudine corporis, & honoribus qui tibi ab hominibus deferuntur, respice te ipsum quia mortalis es, & quia terra es, & in terra

ram ibis. Circumspice eos qui ante te similibus splendoribus fulsere. Vbi sunt quos ambiebant aurum potentatus? Vbi insuperabiles imperatores? Vbi qui conuentus disponebant & festas? Vbi equorum splendori iniectores? Vbi exercituum duces? Vbi satrapæ tyrannidæ? Nunc omnia puluis, nunc omnia fæuilla, nunc in paucis uersibus eorum uitæ memoria est. Respice sepulchra, & uide quis seruus, quis dominus, quis pauper, quis diues: diserne si potes, unctum a rege, fortem a debili, pulchrum a deformi.

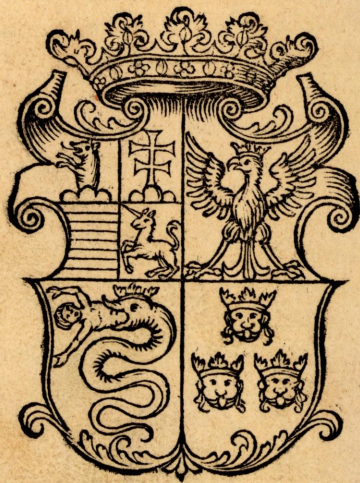
Memor sis itaque ne extollaris aliquando: memor autem eris, si tempus respexeris.

FINIS.

IMPRESSVM IN INCLYTA
TRANSYLVANIAE
CORONA.

no sim Samuel
Tutori J 642

DIVI AV

RELII AVGVSTI
NI HIPPONEN
sis Episcopi Hæreseon
Catalogus.

M. D. XXXIX.

